

FORSVARSAKADEMIET
Fakultet for Strategi og Militære Operationer
VUT II/L 2008/2009
Kaptajn Lasse Sand

KINA I AFRIKA

- Ressourcer og politisk magt -

- Med udgangspunkt i Offensiv Realisme foretages en analyse af Kinas engagement i Afrika, med henblik på at forklare og vurdere Afrikas betydning for Kinas udvikling og status som international aktør-

Antal ord: 19.204, eksklusiv abstract, resumé, indholdsfortegnelse, noteapparat og bibliografi.

ABSTRACT.

China has experienced a massive growth the last three decades which has caused an increasingly higher demand for natural resources. The pattern of Chinese consumption has changed significantly, which has led to a greater demand for especially oil but also for commodities used for production of cars and electronic devices etc.

Africa is rich on these natural resources and has become important in connection with the sustainment of the Chinese growth. Today, China is a net importer of almost all types of commodities and imports about 30 % of its oil from Africa.

China supports Africa with various huge investments, which are primarily related to the energy sector, but also contribute to the rebuilding of African states. On the political scene, these Chinese commitments mean a large degree of African support to Chinese standpoints in the realm of international affairs, which is seen as the trade off between China and the African states.

Overall is it concluded that China uses Africa in a national strategy in order to secure their growth as a great power aiming for regional hegemony and that political-diplomatic affairs and investments in resource projects are the driving factors in this respect.

RESUMÉ.

Kina er et af de store lande i verden og har historisk været en økonomisk magtfaktor på det globale plan. Efter en lang periode med lav vækst og begrænset udadrettet aktivitet har Kina de sidste par årtier oplevet høj vækst, der har ændret landet markant. Millioner af mennesker er løftet ud af fattigdom, hvilket har medført et hidtil uset behov for ressourcer.

Afrika er et ressourcerigt kontinent, som efter afkoloniseringen i anden halvdel af det 20. århundrede, havde frihed til at agere som selvstændige stater. De fleste afrikanske stater har efterfølgende indgået politiske og handelsmæssige aftaler med Kina.

Dette speciale beskæftiger sig med Kinas rolle i Afrika, og der foretages en analyse af Kinas engagement i Afrika med henblik på at forklare og vurdere Afrikas betydning for Kinas udvikling og status som international aktør.

Specialet er udformet med baggrund i et offensivt realistisk perspektiv med fokus på, hvordan Kina med politiske, økonomiske og ressourcemæssige strategier tilegner sig magt og vokser sig større i bestræbelserne på at opnå større status på den internationale arena. Udgangspunktet er således, at stormagter til stadighed stræber efter hegemoni. Den offensive realist, John J. Mearsheimer anfører dog i sin teori, at det bedste en stormagt realistisk kan håbe på at blive er regional hegemon. Mearsheimer teori anvendes som den primære teoretiske indgangsvinkel.

Den offensive realisme er operationaliseret således, at følgende forhold analyseres:

- De politiske samarbejder.
- Kinas behov for ressourcer fra Afrika.
- Kinas investeringer i Afrika.

De politiske samarbejder:

Kina og Afrika har siden 2000 etableret og udviklet et strategisk samarbejde benævnt Form On China Africa Cooperation (FOCAC), der er et politisk drevet forum, som understøtter afrikansk vækst og udgør et massivt og stadigt stigende kinesisk engagement i Afrika. Kina supplerede i 2006 dette samarbejde med udarbejdelsen af en decideret Afrika Policy.

I relation til det politiske samarbejde konkluderes, at Afrika på den politiske arena har haft stor betydning for Kina, idet de kraftige økonomiske indsprøjtninger i Afrika tilbagebetales via politisk støtte indenfor især FN systemet og i forhold Menneskerettighedskommissionen. Her nyder Kina godt af en lang række afrikanske staters støtte, hvilket konkret illustreres af generel afrikansk støtte til Kina i Taiwan spørgsmålet samt den kinesiske evne til at holde ubehagelige sager omkring brud på menneskerettigheder fra døren.

Kinas behov for ressourcer fra Afrika:

Kina aftager i stærkt stigende grad diverse naturressourcer fra Afrika og importerer nu ca. 30 % af sit samlede oliebehov herfra. Kina har i den forbindelse indgået strategiske aftaler

med de store olieeksporterende stater i Afrika med henblik på en fremadrettet sikring af olieleverancer.

I forhold til Kinas behov for ressourcer konkluderes, at Kina fører en bevidst Afrika strategi med henblik på at tilegne sig væsentlige naturressourcer, med henblik på at kunne vedligeholde egen økonomiske vækst. Dette konkluderes på baggrund af Kinas enorme stigning i olieimport fra Afrika de seneste 10 år sammenholdt med en lang række investeringer i energisektoren på det afrikanske kontinent, der decideret retter sig mod støtte til udvinding og forsyning af olie.

Kinas investeringer i Afrika:

Statsejede kinesiske firmaer er det seneste årti begyndt at rette investeringer mod Afrika og står, sammen med de statsejede kinesiske banker, for en betragtelig del af opbygning af infrastruktur og andre væsentlige dele af de afrikanske samfund.

I relation hertil konkluderes, at Kinas investeringer i udlandet på bare 10 år er gået fra stort set ingenting til 100 mia. US\$ årligt, og at de dermed allerede er blandt de førende udviklingslande og hastigt på vej til at nå sammen niveau som en række industrialiserede lande. En stor del af Kinas investeringer er rettet mod de afrikanske stater, og der synes at være en klar sammenhæng til Kinas behov for ressourcer. Endeligt ses en sammenhæng mellem Kinas investeringer i Afrika og den udviklingsstøtte, der gives, idet begge former for økonomisk engagement retter sig mod kinesiske olie- og ressource interesser.

Konklusion:

Samlet set konkluderer specialet, at Afrika har fået stor betydning for Kinas status og udvikling som stormagt, idet Afrika bruges som led i en større national kinesisk strategi, med henblik på at kunne sikre den kinesiske vækst og den kinesiske indflydelse på den internationale arena.

INDHOLDSFORTEGNELSE.

INDLEDNING.....	1
1.1 Formål.....	1
1.2 Opgavediskussion.....	1
1.2.1 Formål.....	1
1.2.2 Baggrund og motivation.....	1
1.2.3 Relevans.....	4
1.2.4 Problemstilling.....	5
1.3 Afgrænsning.....	5
1.4 Kilder.....	6
1.5 Teoridebat.....	7
1.5.1 Valg af teori indenfor International Politik.....	7
1.5.2 Klassisk eller nyere realisme.....	8
1.5.3 Offensiv og defensiv realisme.....	9
1.5.4 Konsekvens og kritik af teorivalg.....	10
1.6 Problemformulering.....	11
2 METODE.....	12
2.1 Formål.....	12
2.2 Valg af undersøgelsesområder.....	12
2.3 Operationalisering af teorien og metode.....	14
2.3.1 Afhængige variable.....	14
2.3.2 Uafhængige variable.....	15
2.3.3 Operationalisering af de uafhængige variable.....	16
2.4 Procesmodel.....	17
2.4.1 Skematisk illustration af specialet.....	18
3 ANALYSE AF DET POLITISKE SAMARBEJDE.....	19
3.1 Formål.....	19
3.2 Udviklingen i de diplomatiske forbindelser.....	19
3.3 Forum on China-Africa Cooperation.....	20
3.3.1 FOCAC 2000.....	20
3.3.2 FOCAC 2003.....	21
3.3.3 FOCAC 2006.....	21
3.3.4 FOCAC samlede betydning.....	22
3.4 Kinas "Going Out" Policy.....	22
3.5 Kinas Afrika policy.....	22
3.6 Den administrative politiske kontrol.....	23
3.7 Kinas regeringsmodel.....	26
3.8 Delkonklusion vedr. politisk samarbejde.....	26
4 ANAYSE AF KINAS BEHOV FOR RESSOURCER FRA AFRIKA.....	28
4.1 Formål og indledning.....	28
4.2 Kinas stigende vækst.....	28
4.3 Kinas stigende forbrug.....	29
4.4 Kinas olieimport.....	32
4.5 Kinas olieaftaler i Afrika.....	34
4.5.1 De kinesiske olieselskaber i Afrika.....	34

4.5.2	Sudan.....	35
4.5.3	Angola.....	35
4.5.4	Nigeria.....	36
4.5.5	Congo.....	37
4.5.6	Algeriet.....	37
4.6	Fremtidige ressourcemæssige risici for Kina.....	37
4.7	Delkonklusion vedr. Kinas behov for ressourcer fra Afrika.....	38
5	ANALYSE AF KINAS INVESTERINGER.....	39
5.1	Formål og indledning.....	39
5.2	Kinas udenlandske investeringer generelt.....	39
5.3	Kinas investeringer i Afrika generelt.....	41
5.4	Investeringer rettet mod ressourcer.....	42
5.5	Olierelaterede investeringer.....	43
5.6	Øvrige kinesiske aktiviteter rettet mod afrikanske markeder.....	44
5.7	Øvrige investeringer.....	45
5.8	Investeringer fra statsejede banker.....	46
5.9	Kinesisk arbejdskraft og kinesiske borgere i Afrika.....	47
5.10	Afrikanske konsekvenser af de kinesiske investeringer.....	47
5.11	Delkonklusion vedrørende kinesiske investeringer i Afrika.....	48
6	KONKLUSION.....	50
6.1	Formål og indledning.....	50
6.2	Samlet konklusion.....	50
7	PERSPEKTIVERING.....	53
7.1	Formål.....	53
7.2	Ressourcespørgsmålet.....	53
7.3	Politiske perspektiver.....	53
8	BIBLIOGRAFI.....	55

INDLEDNING.

1.1 Formål.

Formålet med dette kapitel er at klarlægge specialets problemformulering med udgangspunkt i en beskrivelse af baggrunden, relevansen og angivelse af specialets problemstilling samt et valg af den teoretiske indgangsvinkel.

Kapitlet angiver desuden afgrænsningerne for specialet samt en beskrivelse af anvendte kilder.

1.2 Opgavediskussion.

1.2.1 Formål.

Formålet med specialet er at forklare og vurdere hvorledes Kinas engagement i Afrika er et led i Kinas bestræbelse på at udbygge sin position som international aktør via øget politisk magt og sikring af naturressourcer fra Afrika.

1.2.2 Baggrund og motivation.

1.2.2.1 Kina.

Kina er befolkningsmæssigt verdens største stat og geografisk en af verdens største stater. Fysisk er Kina på størrelse med USA¹, men til sammenligning bor der ca. 4 gange så mange mennesker i Kina². Alene på den baggrund er det interessant at anskue Kina som international aktør.

Historisk set har Kina altid været en økonomisk gigant på det globale plan, og har siden det første århundrede og indtil starten af 1800 tallet stået for mellem 22 og 33 procent af verdens BNP³. Som følge af industrialiseringen af Europa, USA og Japan faldt Kinas andel af det globale Brutto National Produkt (BNP) til 4,5 procent frem til ca. 1950, hvor det forblev indtil Maos død i 1976. Denne periode kendes ligeledes som 100 års ydmygelse af Kina⁴.

De seneste par årtier har Kina igen oplevet fremgang, og er ved at genvinde sin position som en væsentlig økonomisk aktør, idet Kina har ført en fokuseret økonomisk politik, der siden 1978 har ført til en årlig økonomisk stigning på over 9 procent⁵.

Det er derfor interessant at undersøge Kina som international aktør og analysere forhold, der kan medvirke til at vurdere, hvad Kina gør for at fastholde og udbygge sin position på verdensplan.

Stater udvikler sig gennem årene. Nogle bliver store og betydningsfulde, mens andre med årene får mindre betydning på den internationale arena. Stater kan derfor have behov for at have en overordnet strategi for egen udvikling, hvilket kan være på bekostning af andre stater. Dette har gennem årene medvirket til konflikter og krige.

¹ Kina udgør 9.326.411 km² og USA udgør 9,631,420 km² ifølge: <http://www.infoplease.com/countries.html>

² Ifølge CIA Factbook vil der medio 2009 være 1,338,612,968 indbyggere i Kina og 307,212,123 i USA

³ Marcel Kitissou: Africa in China's global strategy, side 11.

⁴ Sørensen, Camilla T.N.: Kina en ansvarlig stormagt, side 131

⁵ Alden, Chris et al: China returns to Africa, side 7

Det er i den forbindelse interessant at analysere Kina, med henblik på at kunne vurdere Kinas "Grand Strategy"⁶ og forklare Kinas globale færden i denne forbindelse.

Kina har i løbet af de seneste årtier genvundet sin position som en betydelig spiller indenfor verdensøkonomien⁷. Fra primært at være en landbrugsøkonomi før 1980 er Kina nu i højere grad en moderne industriel økonomi med stærkt voksende byer⁸. Kinas høje vækstrate skyldes især de store fremmede investeringer⁹, som landet har været vidne til de seneste årtier¹⁰, og Kina regnes i dag som en af de væsentligste eksport- og importlande på verdensplan¹¹.

Det er således interessant at undersøge hvad Kina gør for at understøtte den vækst landet har gennemgået, og om der er en sammenhæng med den førte nationale strategi.

1.2.2.2 Afrika.

Næst efter Asien er Afrika verdens største kontinent med sine godt 30 mio. kvadratkilometer¹², hvilket svarer til ca. 20 % af landmasserne på jordkloden¹³. Som alle andre befolkede verdensdele har Afrika været koloniseret af diverse europæiske lande, og først i 1960'erne tog afkoloniseringen for alvor fart i det meste af Afrika.

I 1900 tallet kæmpede de daværende europæiske stormagter om at besætte forskellige dele af kontinentet – og de fleste dele af Afrika var under en fremmed stats herredømme helt frem til midten af det 20. århundrede¹⁴. Med støtte fra blandt andet Kina, frigjorde en række stater sig efter 2. Verdenskrig og i dag består kontinentet af 53 selvstændige stater. Afkoloniseringen af Afrika efterlod de fleste stater som politisk ustabile og økonomisk svage. Dette har medført en lang række borgerkrige, korrupsion, raceadskillelsesproblemer og svage regeringer. Resultatet heraf har blandt andet været et alvorligt indhug i kontinentets naturressourcer, bl.a. som følge af magtfulde magthaveres udnyttelse af svage stater. Afrika har stadig mange uudnyttede naturressourcer¹⁵, og vurderes at kunne dække hele verdens behov for råstoffer¹⁶, såfremt disse blev udnyttet effektivt.

Afrika er således et interessant kontinent, der åbner mange muligheder for verdens stormagter og for fremmed kapital. Med sine mange naturressourcer og politisk ustabile stater vil kontinentet således kunne udnyttes af magtfulde stater og anvendes som trædesten til forøgelse af egen magt og økonomiske vækst.

⁶ Ved Grand Strategy forstås de samlede politiske, økonomiske, militære og diplomatiske midler en stat benytter sig af for at opnå sine overordnede mål.

⁷ World Institute for Development Economics Research: Research paper No. 2008/02, side 1

⁸ Ibid.

⁹ China.org: <http://www.china.org.cn/english/features/investment/36733.htm>

¹⁰ http://www.econ.berkeley.edu/~eichengr/research/chinese_fdi14apr29-05.pdf

¹¹ World Institute for Development Economics Research: Research paper No. 2008/02, side 1

¹² <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/7924/Africa>

¹³ Afrika udgør ca. 30 mio. kvadratkilometer ud af jordens ca. 148 mio. kvadratkilometer landmasser.

¹⁴ <http://www.leksikon.org/art.php?n=3267>

¹⁵ Alden, Chris: China in Africa, side 12

¹⁶ <http://answers.yahoo.com/question/index?qid=20060628040955AAAn6TMu>

1.2.2.3 Kina og Afrika.

Den kinesiske tilstedeværelse i Afrika kan dateres helt tilbage til Ming dynastiet i 1400-tallet¹⁷, men det var alligevel de europæiske stormagter, der fik koloniseret Afrika, og var med til at forme Afrika, som vi kender det i dag. De første kinesere kom for alvor til Afrika for ca. hundrede år siden, idet de daværende kolonimagter importerede kinesisk arbejdskraft til støtte for opbygningen af den første infrastruktur på kontinentet. Det var dog først efter Mao Zedong¹⁸ kom til magten i Kina, at interessen for strategisk satsning uden for nationens grænser tog fart. Ud over at ville revolutionere Kina, havde Mao et ønske om at føre en aktiv politik i bestræbelserne på at befri lande i Asien og Afrika fra deres koloniherrer og fra kapitalismen. Mao sagde på partikongressen i 1956¹⁹: *"We must give active support to the national independence and liberation movements in countries in Asia, Africa and Latin America"*. Dette udsagn kom året efter Kinas deltagelse i Bandung Konferencen i 1955²⁰, hvor Kina støttede 29 asiatiske og afrikanske lande, som blot få år forinden havde været underlagt kolonimagter.

Kina dannede en række diplomatiske bånd til afrikanske lande op gennem 1960'erne og 1970'erne, hvilket i begyndelsen af 1970'erne medvirkede til, at Kina med støtte fra en række afrikanske stater, fik ekskluderet Taiwan fra FN²¹.

Siden Maos død lå interessen for Afrika dog forholdsvis stille, idet fokus fra den nye leder Deng Xiaoping primært var på gennemførelsen af økonomiske reformer.

Det var først i 1989 at Kina for alvor vendte sig mod Afrika igen. Det var i forbindelse med demonstrationerne på Den Himmelske Fredsplads, hvor Kinas ageren blev fordømt af store dele af verden²². De fleste afrikanske stater fordømte ikke Kina, men var derimod støttende i forhold til ikke-indblanding i nationale anliggender. Dette førte til en stigning i aktiviteten mellem Kina og Afrika²³.

I dag har Kina omfattende samarbejder med Afrika og aftager enorme mængder af råstoffer og olie fra Afrika. Kinas forbrug af netop råstoffer og olie er nu blevet så stort, at det ikke længere er selvforsynende²⁴, hvilket peger på et øget kinesisk incitament for investeringer i langsigtede projekter på det afrikanske kontinent. Konkret har Kina sammen med 48 afrikanske stater oprettet et strategisk partnerskab med Kina, benævnt Forum On China Africa Cooperation (FOCAC)²⁵. De seneste år har Kinas vækst været enorm, og importen fra Afrika er steget markant siden slutningen af 1990'erne.

¹⁷ <http://www.yutopian.net/history/ming.html>

¹⁸ Alden, Chris et al: China returns to Africa, side 225. Mao Zedong var leder af Folkerepublikken Kina fra dens fødsel i 1949 og frem til sin død i 1976.

¹⁹ Mao Tse-Tung, Opening Adress at the Eighth National Congress of the Communist Party of China, 1956

²⁰ Monthly Review, Fifty Years Ago (The Bandung Conference), 1. juni 2005

²¹ Chris Alden: China in Africa, side 21.

²² Ibid, side 10-11.

²³ Ibid, side 132.

²⁴ The National Bureau of Asian research, NBR Report, Volume 17, number 3, September 2006, side 21

²⁵ FOCAC hjemmeside: http://english.focacsummit.org/2006-11/05/content_5166.htm

Det interessante spørgsmål er nu, hvad Kina får ud af Afrika i dag, og hvad baggrunden for den aktive Afrika politik er? I en tid hvor stormagter som USA og Rusland er engageret i andre regioner af verden, og hvor den kolde krig med bl.a. amerikansk og sovjetisk interessekampe i bl.a. Afrika er overstået, har Kina for alvor muligheden for at gøre deres indflydelse gældende på et kæmpe kontinent med talrige ressourcer.

1.2.3 Relevans.

Med Kina under store forandringer og med de førnævnte udenlandske investeringer oplever Kina et stadigt større pres for at understøtte denne udvikling. Den stigende urbanisering afleder behov for en medfølgende udvikling af infrastruktur, og betyder større efterspørgsel efter de forbrugsgoder som især den vestlige verden benytter sig af, hvilket fx er biler, TV, PC, og andre elektroniske hjælpemidler.

Generelt har Kina de senere år indledt en diplomatisk offensiv i Afrika²⁶. Der er store forekomster af uudnyttede energi- og naturressourcer på det afrikanske kontinent, og det synes at være relevant at analysere og vurdere betydningen af dette i forhold til Kinas status og udvikling som aktør på den globale arena.

I takt med de stigende udenlandske investeringer i Kina i kraft af bl.a. vestlige firmaers udflytning af produktionsenheder, vil der også komme øget fokus på Kinas interne forhold. Sager omkring overholdelse af menneskerettigheder, tortur og undertrykkelse af befolkningsgrupper er kommet mere i fokus, og må forventes at lægge et stigende pres på Kina, i bestræbelserne på at blive regnet som en ansvarlig stormagt.

Det er i denne forbindelse relevant at analysere og vurdere de afrikanske staters betydning for Kina. En central rolle til FN i det internationale system er vigtigt for Kina²⁷, idet traditionelle principper som ikke-indblanding giver stater mulighed for at dække over interne problemer. Disse traditionelle principper er under debat og udvikling på verdensplan²⁸, hvilket er interessant og relevant i forholdet mellem Kina og en række afrikanske stater.

Kina er stadig et kommunistisk land med et stærkt centraliseret magtmonopol²⁹, men hvor økonomien delvist er liberaliseret. Statsmagten kontrollerer dog fortsat væsentlige dele af økonomien³⁰. Kina er det seneste årti i stigende omfang begyndt at rette investeringer mod udlandet³¹, hvilket er interessant i forhold til den nationale kinesiske strategi (Grand Strategy). En væsentlig del af disse investeringer rettes mod netop Afrika.

Det er relevant at analysere og vurdere i hvor høj grad Kinas udadrettede virksomhed er et led i en større samlet plan og i relation til dette speciale relevant at analysere dette i forhold til investeringer i Afrika.

Slutteligt er det relevant, at USA og Europa er økonomisk presset, og siden 2001 har ofret mange ressourcer på krigene i hhv. Afghanistan og Irak. Dette åbner muligheder for et

²⁶ Camilla T.N. Sørensen: Kina en ansvarlig stormagt, side 136.

²⁷ Camilla T.N. Sørensen: Kina en ansvarlig stormagt, side 134.

²⁸ Ibid.

²⁹ DIIS Brief November 2007: Kina i international politik – Vestlige dilemmaer, side 1.

³⁰ Ibid, side 3

³¹ <http://www.essays.se/essay/e6335619d6/>

stadigt voksende Kina, hvor især tilstedeværelsen og samarbejdet med Afrika springer i øjnene. Dette forhold understreger Kinas muligheder for at udnytte øvrige stormagters engagement andre steder i verden, med henblik på at kunne styrke sin egen position på den internationale arena.

1.2.4 Problemstilling.

Efter en lang årrække uden den store interesse i Afrika, har Kina for alvor genoptaget de diplomatiske bånd med de afrikanske stater, og har gennem de seneste år iværksat og gennemført en lang række initiativer og investeringer til gavn for både de afrikanske stater og for Kina selv. Den kinesiske regering er gået så vidt som i 2006 at udarbejde en Africa Policy³², hvor en lang række områder for samarbejder med Afrika beskrives, og som skal tjene som katalysator for gensidig udvikling i hhv. Kina og Afrika. Udover denne politiske hensigtserklæring fra Beijing, har Kina, som nævnt i pkt. 1.2.2.3 indgået strategiske partnerskaber med 48 forskellige afrikanske stater i kraft af FOCAC samarbejdet.

Man kan næppe tale om Kina i Afrika uden at nævne Kinas behov for råstoffer og i særdeleshed olie. Har Kina gjort sig afhængig af import af ressourcer fra Afrika, og er det i virkeligheden her kilden til de formaliserede samarbejder, skal findes?

I forbindelse med FN, hvor Kina spiller en afgørende rolle i kraft af det permanente mandat i sikkerhedsrådet, rettes opmærksomheden mod Kina og Afrika, idet en del af de afrikanske stater må forventes at have holdninger svarende til de kinesiske omkring ikke-indblanding i interne affærer.

Kan man tale om afhængighed mellem Kina og Afrika i denne sammenhæng og er det kinesisk-afrikanske forhold et spørgsmål om gensidige gevinster, eller er der i virkeligheden tale om hård magtpolitik, hvor Kina udnytter sine chancer til at tage væsentlige ressourcer til sig?

Det interessante spørgsmål er således, om Kinas engagement i Afrika er et led i en større national strategi, og om der er en sammenhæng mellem den øgede interesse i Afrika og de overordnede kinesiske interesser?

1.3 Afgrænsning.

En vurdering af Kinas bestræbelser på at udbygge sin position som stormagt kunne pege på relevansen i også at skulle vurdere de øvrige stormagter i verden. I den asiatiske region kan man pege på Rusland og Indien, der begge udgør stormagter eller som minimum har stormagtpotentiale og kunne ligeledes være relevante at holde op mod Kina.

Det ville desuden være relevant at vurdere Kinas udenrigspolitiske færden i forhold til USA. En sådan analyse vurderes dog at blive alt for omfattende, og det vil af pladsmæssige restriktioner ikke være muligt at analysere alle disse faktorer i en tilstrækkelig detaljeringsgrad. Specialet vil på den baggrund isoleret forholde sig til Kinas muligheder for at benytte Afrika som trædesten i forhold til at bevare og udbygge sin position som stormagt.

³² China's African Policy - <http://www.fmprc.gov.cn/eng/zxxx/t230615.htm>

Afrika består som nævnt af 53 stater der alle, undtagen Marokko, er med i den Afrikanske union (AU)³³. Det vil kun være muligt at udtage delelementer af Kinas engagement i Afrika, og det vil ikke være realistisk at analysere Kina i forhold til samtlige stater. Kina set i forhold til AU vil også kun blive berørt perifert, idet de interstatslige forhold vurderes at give den største forklaringskraft i forhold til den givne problemstilling.

Der vil derfor blive udvalgt en række afgrænsede områder, hvor der undersøges relevante forhold, der skal give det fornødne grundlag til forklaring og vurdering af problemformuleringen. I kapitel 2 redegøres nærmere for de specifikke undersøgelsesområder, der anvendes til analysen, hvorfor den nærmere afgrænsning vil finde sted i det efterfølgende kapitel.

Interstatslige forhold og staters ageren og status i forhold til hinanden er komplekse og afgøres af mange faktorer. Interne forhold kan have stor betydning for en stats udenrigspolitik ligesom stater og stormagter vil have indflydelse på hinanden. Kina er i den forbindelse ingen undtagelse, og oplever perioder med interne politiske spændinger og økonomiske udfordringer. Disse forhold vil utvivlsomt have en effekt på den førte udenrigspolitik. Dette speciale vil dog kun i begrænset omfang berøre interne kinesiske forhold, idet specialet vil være fokuseret på interstatslige forhold mellem Kina og de afrikanske stater.

Vestlige lande og USA har, som nævnt under problemstillingen, i høj grad lagt produktion ud til bl.a. Kina. Dette har efter alt at dømme haft en signifikant betydning for Kinas økonomiske udvikling, og vil givetvis kunne medvirke til at forklare en del af Kinas vækst de seneste årtier. Disse forhold vil dog ikke være en del af dette speciale, der udelukkende vil søge forklaringer i relation til Kinas relationer til Afrika.

1.4 Kilder.

Der anvendes i specialet en række kilder som empirisk grundlag for den historiske baggrund og nuværende rolle i forhold til Kinas og Afrika. Dels i kraft af en række beskrivende bøger og dels en række artikler og internetsider, der alle belyser væsentlige dele af Kinas engagement i Afrika. Der anvendes flere forskellige bøger, artikler og internetsider fra forskellige forfattere med henblik på at sikre validiteten af de oplysninger, der i sidste ende skal danne baggrund for specialets vurderinger og konklusioner. Det er dog væsentligt at bemærke, at langt de fleste bøger og artikler i relation til den valgte problemstilling er amerikanske, og kan således være fortolket i en bestemt kontekst.

Der anvendes dog også officielle kinesiske kilder i kraft af Kinas Afrika politik og FOAC hjemmeside, der begge ligger offentligt tilgængelig på internettet. Disse to dokumenter er i høj grad genstand for fortolkning i diverse amerikanske bøger og artikler. Kombinationen af de officielle kinesiske dokumenter og fortolkningen af disse i tidsskrifter, hjemmesider og bøger vurderes dog sammenfattende at kunne give tilstrækkelig forklaringskraft i forhold til den skitserede problemstilling.

³³ Kun Marokko står uden for AU: <http://www.africa-union.org/root/au/memberstates/map.htm>

Afslutningsvist anvendes en række statistikker og nøgletal, der hentes i officielle statistikker fra fx International Monetary Fund. Disse kilder anses for at være forholdsvis neutrale, idet det dog skal bemærkes, at selv statistikerne kan være "offer for fortolkning". Specialets konklusioner skal således ses i lyset af de valgte kilder og ovenstående kildekritik.

1.5 Teoridebat.

1.5.1 Valg af teori indenfor International Politik.

Specialet søger forklaringer på sammenhængen mellem Kinas Afrika strategi og Kinas bestræbelse på at udbygge deres rolle som stormagt i verden.

Til at forklare dette vælges en teori indenfor International Politik (IP), som forklarer stateres handlinger overfor - og i samspil med hinanden. IP teorier spænder fra den klassiske realisme til den yderste idealisme (her sidestillet med Liberalisme), hvorimellem der ligger en lang række afarter og modifikationer af de to yderpunkter. Hver for sig giver alle teoretiske perspektiver en form for forklaringskraft, ligesom et hvert teorivalg desuden betyder fravalg af perspektiver, der også kunne forklare den samme situation. Det valgte emne er ingen undtagelse, og ville kunne anskues i både et liberalistisk, et realistisk perspektiv eller et helt tredje perspektiv for den sags skyld.

Liberalismen er idealistisk og positiv af natur, hvor den overordnede målsætning er at skabe betingelser for fredelig forandring i det internationale system³⁴. En af grundantagelserne i liberalismen er, at der kan skabes fremgang frem for konflikt og at de internationale relationer kan forbedres.

En liberalistisk tilgang vil kunne pege i retningen af et positivt syn på Kinas økonomiske engagement i Afrika, hvilket da også umiddelbart springer i øjnene, når man læser Kinas Afrika Policy. Af denne policy fremgår målet med et gensidigt økonomisk udbytte, og det fremhæves, at Kinas engagement åbner nye muligheder for de afrikanske stater. En liberalistisk vinkel vil medføre større fokus på ikke-statslige aktører og gensidig afhængighed mellem de forskellige aktører i hhv. Kina og Afrika.

Realismen er grundlæggende pessimistisk af natur, hvor den overordnede tankesæt bunder i antagelsen om, at historien vil gentage sig, og at stater kun vil sit eget bedste³⁵. Ifølge realisterne er det internationale system anarkisk uden en central myndighed til at sikre fred og orden. Staten er overladt til sig selv, og kan i sidste instans kun stole på sig selv³⁶.

Med den realistisk indgangsvinkel vil man naturligvis ikke kunne modsige den økonomiske vækst, men vil i højere grad fokusere på hvordan Kinas engagement gavner Kinas adgang til ressourcer, og dermed også begrænser andre stormagters adgang til de samme ressourcer. I dette perspektiv vil fokus således være mere rettet mod det magtpolitiske og kunne pege på, at engagementet i Afrika er en del af en Grand Strategy, med henblik på at sætte Kina i en gunstigere position end de øvrige stormagter.

Den engelske skole eller konstruktivismen kunne være alternative måder at søge forklaringer om Kina i Afrika på. Den engelske skole fokuserer på det internationale samfund,

³⁴ Skak, Mette et al: Teorier om international politik, side 16.

³⁵ Wæver, Ole: Introduktion til studiet af international politik, side 43.

³⁶ Ibid.

hvor bl.a. normer, diplomati og folkeret spiller en stor rolle³⁷. I forhold til problemstillingen og Kinas tiltagende aktivitet i Afrika synes en sådan tilgang ikke at have fornøden forklaringskraft.

Konstruktivismen er en teori i opposition til især realismen, og anerkender ikke, at der er et fast hierarki eller at det internationale samfund absolut skal være anarkisk³⁸. Denne teori er ikke tilhænger af prædeterminerede interesser, og må ligeledes anses som værende mindre anvendelig til analyse af den aktuelle problemstilling.

Både den engelske skole og konstruktivismen kan alt på forhånd afskrives som teoretisk fundament for undersøgelsen.

Problemstillingen og ovennævnte diskussion peger indtil videre på, at opgaven besvares ved anvendelse af enten et realistisk eller et liberalistisk teoriapparat, da der er tale om problemstillinger der berører forhold som udnyttelse af ressourcer, magtmaksimering, samhandel og økonomiske forhold.

Begge disse teoretiske indgangsvinkler vil have forklaringskraft i forhold til både staters adfærd og fremadrettede ageren.

Den største forklaringskraft i forbindelse med besvarelsen af spørgsmålet i dette speciale vurderes på baggrund af ovenstående at skulle findes i et realistisk perspektiv, idet redegørelsen for relevansen og problemstillingen peger på at finde forklaringer på, hvad Kina får ud af Afrika – og ikke omvendt. Der er altså tale om en problemstilling hvor der søges forklaringer på hvordan en stat udnytter andre stater med henblik på eget udbytte. Gensidige afhængigheder og fælles fremgang er således ikke det grundlæggende tema i specialet.

Dermed foretages således et bevidst fravalg af en mere idealistisk vinkel, der ligeledes ville kunne give plausible forklaringer på Kinas tilstedeværelse i Afrika, men som i forhold til den skitserede problemstilling ikke vurderes at have tilstrækkelig forklaringskraft.

1.5.2 Klassisk eller nyere realisme.

1.5.2.1 Klassisk realisme.

Realismen har sit udspring som IP teori helt tilbage til Thykidid, Machiavelli og Hobbes³⁹. Disse teoretikere står i hver deres tidsalder for den klassiske realisme, og er udsprunget af en historisk kontekst, hvor krig var normaltilstanden, og den normale måde at løse konflikter på.

Den klassiske realisme er kendetegnet ved, at staten er i centrum, og at staten med sin nærmest menneskelige natur vil søge at maksimere sin magt⁴⁰. Disse tidlige teoretikere blev i nyere tid efterfulgt af bl.a. Carr⁴¹ og Morgenthau⁴², der ligeledes er klassiske reali-

³⁷ IFS-2 lektion 14-16 på Forsvarsakademiet den 22. oktober 2008 med CHDIMS, Mikkel Vedby Rasmussen.

³⁸ IFS-2 lektion 29-31 på Forsvarsakademiet den 12. november 2008 med Lektor Kristian S. Kristensen.

³⁹ Skak, Mette et al: Teorier om international politik, side 13

⁴⁰ Wæver, Ole: Introduktion til studiet af international politik, side 42

⁴¹ E.H. Carr skrev bogen: The Twenty years crisis 1919-1939.

⁴² Skak, Mette et al: Teorier om international politik, side 17: Hovedeksponenten for den klassiske retning blev tysk-amerikaneren, Hans Morgenthau, der skrev bogen Politics among nations.

ster, men som skrev deres værker i en tid, hvor liberalismen så småt begyndte at komme frem.

Realismen er negativ og pessimistisk af natur, og selvom realisterne er enige med liberalisterne i, at det ønskelige er en fredfyldt verden, ser realisterne verden som en kamp om interesser, og hvor international politik ikke er en del af en samfundsmæssig udviklingsproces, hvor fremskridtet fører til civilisering, fred og nye vilkår⁴³.

Et grundlæggende forhold i realismen er, at stater handler for egen vindings skyld, og at man udelukkende foretager handlinger med henblik på selv at få noget ud af det, og at stater er selvhjulpne⁴⁴.

1.5.2.2 Neorealisme.

I slutningen af 1970'erne opstod en ny version af realismen, da amerikaneren Kenneth Waltz introducerede den såkaldte neorealisme. Med denne nye vinkel på realismen så Waltz ikke længere staterne som værende primært fokuseret på magt i overensstemmelse med egne indre dispositioner, men derimod på, at staterne følger systemets logik⁴⁵. Han introducerede dermed en tænkning, hvor fokus i højere grad var rettet på den struktur staterne befandt sig i, og hvor staterne ansås som systemer, der grundlæggende producerede sammenlignelige "outputs". Neorealismen kendes derfor også som strukturel realisme. Selvom neorealisterne ser staterne som "black-boxes"⁴⁶ åbnes der alligevel for muligheden for at se på intra-statslige forhold. Kenneth Waltz levner muligheden for at rangere staterne indbyrdes i forhold til befolkningsstørrelse, territorium, ressourcer, økonomisk formåen, militær styrke, politisk stabilitet⁴⁷.

1.5.3 Offensiv og defensiv realisme.

Efter neorealismens tilblivelse i slutningen af 1970'erne er forskellige afarter udsprunget, hvor især defensiv og offensiv realisme skal nævnes. Begge disse teorier udspringer direkte fra neorealismen, men forklarer staters handlinger ud fra forskellige præmisser. Fælles for begge retninger er det internationale anarki og fraværet af en overstatslig myndighed. Samtidig bygger begge retninger på det strukturelle niveau som beskrevet i neorealismen

De to teorier adskiller sig primært fra hinanden i deres syn på hvordan stater opnår det ultimative mål om overlevelse⁴⁸. Mens den defensive realisme ser på bevarelse af status quo i forhold til statens internationale position, ser den offensive realisme stræben efter hegemoni som statens primære mål.

Den grundlæggende antagelse i den offensive realisme er, at staterne lægger nøje mærke til hvorledes magten er fordelt mellem staterne, og at der føres en ekspansiv udenrigspoli-

⁴³ Wæver, Ole: Introduktion til studiet af international politik, side 42-67.

⁴⁴ Ibid.

⁴⁵ Ibid, side 129

⁴⁶ Med begrebet "black box" forstås, at staten anskues som en helhed, og at det grundlæggende er uinteressant, hvad der foregår inde i staten.

⁴⁷ Waltz, Kenneth: Theory on International Politics, side 131.

⁴⁸ Artikel af Anders Wivel i Politica, Volume 34, nummer 4, side 434.

tik med henblik på at sikre egen stats overlevelse⁴⁹. Ifølge denne teoretiske vinkel udgør magten "valutaenheden" i stormagtspolitik, og er for staterne hvad penge er indenfor økonomien⁵⁰.

Den offensive realisme retter sig primært mod stormagter, da en lang række mindre statters ageren, som fx Danmarks, vil være vanskelige at forklare ud fra den offensive realisme. Den offensive realisme synes derimod at være velegnet som teoretisk apparat i forbindelse med analyse af fx Kina, der vurderes at være én blandt flere stormagter i verden.

Amerikaneren, John Mearsheimer, skrev i 2001 bogen: *The Tragedy of Great Power Politics*, og er en af de mest fremtrædende offensive realister. Mearsheimer beskriver hvorledes stater vil stræbe efter hegemoni, og at dette er helt naturligt, idet en stormagt aldrig vil kunne vide sig sikre på balancen i forhold til de øvrige stormagter, medmindre man som global hegemon kunne eliminere enhver udfordring fra andre stormagters side.

Mearsheimer erkender dog, at global hegemoni ikke kan anses for andet end teoretisk på grund af oceanernes adskillelse af de store kontinenter.

Mearsheimer skelner derimod mellem begrebet global og regional hegemoni og beskriver i sin bog fra 2001, at det største en stormagt realistisk vil kunne opnå, er at blive en regional hegemon. Han beskriver hvorledes USA p.t. er den eneste regionale hegemon i verden, og at den ideelle situation for USA er, at de regionale stormagter i de øvrige regioner "balancerer" hinanden således, at der ikke opstår en regional hegemon andre steder i verden.

Den offensive realisme forklarer således, hvorfor USA ikke kan være tilfreds med "kun" at være regional hegemon, og at denne stræben efter magt ikke vil stoppe før opnåelse af global hegemoni.

Sammenfattende vurderes den offensive realisme at være velegnet til at forklare Kinas African Policy og det tiltagende engagement i Afrika fra Kinas side. Som beskrevet af Mearsheimer, vil stormagter kigge efter muligheder for at ændre magtbalancen ved at tilægge sig magt på de øvrige stormagters bekostning⁵¹. Dette kan, ifølge Mearsheimer, ske ved hjælp af en fx økonomiske, diplomatiske og militære virkemidler. Det er således ikke alene den militære magt, men også øvrige midler, der vil kunne medvirke til udvikling af regional hegemoni⁵².

1.5.4 Konsekvens og kritik af teorivalg.

I forlængelse af denne teoridebat findes det vigtigt at fremhæve de væsentligste konsekvenser for den retning specialet vil tage, og for hvorledes de udtagne slutninger og konklusioner skal anskues.

Den offensive realisme (og realismen generelt) lægger op til en mere pessimistisk anskuelse af IP, hvorfor man i dette lys vil udtage konklusioner, der i højere grad ser på staters "onde og beregnende" hensigter frem for de mere positive vinkler⁵³, der kunne uddrages med fx et liberalistisk perspektiv.

⁴⁹ Mearsheimer, John J., *The Tragedy of Great Power Politics*, side 34

⁵⁰ *Ibid*, side 12.

⁵¹ Anders Wivel: *Realismen efter Waltz* (2002), side 435.

⁵² John J. Mearsheimer: *The tragedy of great power politics*, side 34.

⁵³ Wæver, Ole: *Introduktion af studiet af international politik*, side 42.

Dette skal således holdes for øje, når man læser specialets konklusioner samt ved vurderingen af de undersøgelsesområder, der er valgt til at vurdere Kinas hensigter i Afrika.

Med valget af en den offensive realisme som IP-teoretisk analysegrundlag vil der være forhold, der ikke kan beskrives. Den offensive realisme tager udgangspunkt i det realistiske paradigme, og der vil være forhold omkring absolutte gevinster, der ikke medtages i analysen – som beskrevet i teoridebatten.

1.6 Problemformulering.

På baggrund af ovenstående opgavediskussion, afgrænsning og teorivalg, udledes følgende problemformulering:

Med udgangspunkt i Offensiv Realisme foretages en analyse af Kinas engagement i Afrika, med henblik på at forklare og vurdere Afrikas betydning for Kinas udvikling og status som international aktør.

2 METODE.

2.1 Formål.

Formålet med kapitlet er at redegøre for den nærmere afgrænsning af specialet samt fastlægge metoden for besvarelse af problemformuleringen. Dette gøres ved hjælp af et argumenteret valg af et antal undersøgelsesområder, der anvendes til besvarelse af specialet. Det er desuden formålet at redegøre for hvorledes den valgte teori operationaliseres, og hvordan specialet metodisk bygges op.

2.2 Valg af undersøgelsesområder.

Da Afrika som nævnt under pkt. 1.2.2 består af 53 selvstændige stater, der hver især fører en selvstændig indenrigs- og udenrigspolitik, vil det under dette speciales pladsmæssige begrænsninger ikke være hensigtsmæssigt at lave en fuldstændig undersøgelse af Kinas engagement i Afrika. Der udvælges derfor en række områder, som skal udgøre grundlaget for undersøgelsen, og som forventes at kunne give et plausibelt og tilfredsstillende billede til besvarelse af specialets problemstilling.

Den offensive realisme peger på, at stormagter⁵⁴ (i dette tilfælde Kina) vil føre en ekspansiv udenrigspolitik i deres stræben efter hegemoni. Mearsheimer beskriver hvordan det ikke nødvendigvis kun er projicering af decideret militær magt, men at også politisk diplomati og økonomi (ressourcer) udgør væsentlige forudsætninger for stormagtens mulighed for at styrke sin egen magt i forhold til øvrige stormagter⁵⁵.

Det bør i den forbindelse bemærkes, at især ressourceområdet må anses som forudsætnings skabende for, at militær magt vil kunne udbygges, og at der synes at være en sammenhæng mellem disse forhold.

Kinas militære engagement i Afrika er kun til en vis grad dokumenteret, og synes ikke umiddelbart at være relevant i forhold til Kinas egen opbygning af militære kapaciteter, idet der med Kinas militære engagement i Afrika ikke umiddelbart synes at være tale om decideret projicering af militær magt. Dette taler for en udeladelse af den militære magt som undersøgelsesområde.

Ovenstående peger således på, at specialet fokuseres i retningen af investeringer, samhandel, ressourcer samt de politiske samarbejder Kina har med de afrikanske stater og at der ses bort fra den rent militære del af Kinas engagement i Afrika.

Ideelt set bør problemformuleringen besvares ved at foretage en undersøgelse af Kinas engagement i samtlige afrikanske stater. En sådan tilgang vil ikke efterlade tilstrækkelig mulighed for at foretage den nødvendige dybde i analysen, hvilket taler for udvælgelse af centrale analyseområder, der kan behandles i forhold til relevante udvalgte forhold mellem de afrikanske stater og Kina. Dette peger derfor på en "nålestiks tilgang", hvor der søges

⁵⁴ En stormagt er en betegnelse for en stat, der indenfor forskellige områder har mulighed for at øve indflydelse på eller kontrol med mindre magter. <http://woerterbuch.babylon.com/stormagt>

⁵⁵ John J. Mearsheimer: The tragedy of great power politics, side 34.

forklaringskraft via de valgte undersøgelsesområder gennem analyse af en række konkrete forhold mellem Kina og udvalgte afrikanske stater.

Udgangspunktet vil derfor være Mearsheimers teori om stormagters stræben efter hegemoni ved hjælp af magtmaksimering i kraft af en analyse af politisk diplomati, ressourcer, investeringer og samhandel.

Det første undersøgelsesområde bør derfor være Kinas politiske samarbejder med Afrika. Baggrunden for at behandle netop disse bør ses i lyset af den øgede fokusering Kina har lagt på Afrika gennem især de seneste 10 år, men også fordi Kina historisk har diplomatiske bånd til de afrikanske stater. Desuden vurderes det væsentligt, at langt hovedparten af de store kinesiske firmaer, der investerer i udlandet er statskontrolleret⁵⁶, hvorfor investeringer i Afrika må forventes at have nær sammenhæng med Kinas førte politik over for Afrika.

Herudover antages det, at Kinas interessesammenfald med de afrikanske stater omkring regeringsførelse og holdninger til ikke-indblanding i suveræne stater kan have en betydning i forhold til besvarelse af specialets problem.

Det andet undersøgelsesområde vil være Kinas behov for ressourcer fra Afrika. Baggrunden for dette skal ses i lyset af den vigtighed ressourcer har for staters mulighed for vækst og muligheden for at opbygge fx militære kapaciteter.

Kina har været og er fortsat i stor vækst, hvorfor ressourcespørgsmålet må vurderes at være af stor betydning for Kinas overordnede nationale strategi og mulighed for at understøtte landets udvikling generelt. Da Afrika er et ressource rigt kontinent⁵⁷ og samtidig besidder uudnyttede ressourcer er det rimeligt at antage, at Kina vil søge at udnytte dette – især set i lyset af Kinas historiske bånd til Afrika.

Det tredje og sidste undersøgelsesområde vil være Kinas investeringer i og samhandel med Afrika. Baggrunden for valg af dette område er antagelsen om, at der er en sammenhæng mellem de kinesiske investeringer i Afrika og Kina overordnede nationale strategi, idet store investeringer i Afrika kan være en del af forudsætningerne for at kunne tilvejebringe ressourcer. Investeringer og samhandel kan med fordel samles under emnet investeringer, da specialet udelukkende beskæftiger sig med Kinas engagement i Afrika – og ikke omvendt.

Der vil dog være en klar sammenhæng mellem de valgte undersøgelsesområder, og det vil ikke umiddelbart give mening at se på disse isoleret fra hinanden. Rent opgaveteknisk vil hvert af områderne dog blive behandlet i hver deres kapitel med hver deres delkonklusion, hvilket herefter vil lede til den endelige samlede konklusion.

Sammenfattende peger ovennævnte diskussion af undersøgelsesområder derfor på, at nedenstående tre områder er relevante forhold, som alle vil have forklaringskraft i forhold til besvarelse af specialets problemformulering. Disse er:

⁵⁶ Chris Alden, China in Africa, side 39

⁵⁷ http://exploringafrica.matrix.msu.edu/teachers/curriculum/m6/natural_resources.html

- Kinas politiske samarbejder med de afrikanske stater.
- Kinas tilvejebringelse af ressourcer fra Afrika.
- Kinas investeringer i Afrika.

Formålet med valget af disse konkrete cases er at skabe et grundlag for en samlet vurdering af, hvordan Kinas engagement i Afrika medvirker til at udbygge Kinas position som stormagt. De tre områder vil blive analyseret ved hjælp af en række underområder, der skal tjene til konkretisering og yderligere afgrænsning af specialet. Disse underområder vil der blive redegjort nærmere for i den yderligere operationalisering af teori og metode.

2.3 Operationalisering af teorien og metode.

Den offensive realisme peger på, at stormagter (i dette tilfælde Kina) vil føre en ekspansiv udenrigspolitik i deres stræben efter hegemoni.

Idet den offensive realisme udspringer fra neorealismen, og dermed bygger på samme grundlæggende paradigme, udtages relevante dele fra den offensive realisme og der anvendes enkelte elementer, der hører til i neorealismen. Kenneth Waltz peger, som nævnt i kapitel 1 (pkt. 1.5.2.2), på seks kapabilitets områder, der kan være med til at balancere magten mellem bl.a. stormagter. Der ses netop en sammenhæng mellem Mearsheimers teori om hvilke forhold, der kan beskrive stormagters mulighed for at styrke egen position og Kenneth Waltz' seks kapabilitetsområder. Det vurderes derfor hensigtsmæssigt for denne undersøgelse, at koble disse realistiske teorier med hinanden, idet flere af disse områder vurderes at passe ind som måleparametre i den offensive realisme.

Empirien, der skal danne baggrund for de enkelte analyse afsnit, vil være en del af en redegørende analyse. Specialets analyseafsnit vil således fremstå en et miks af informationer, med en henvisning til kilder samt vurderinger og slutninger undervejs.

Metoden skitseres grafisk i pkt. 2.4, med en procesmodel, der illustrerer sammenhængen mellem analysekapitlerne, undersøgelsesområderne og konklusionerne.

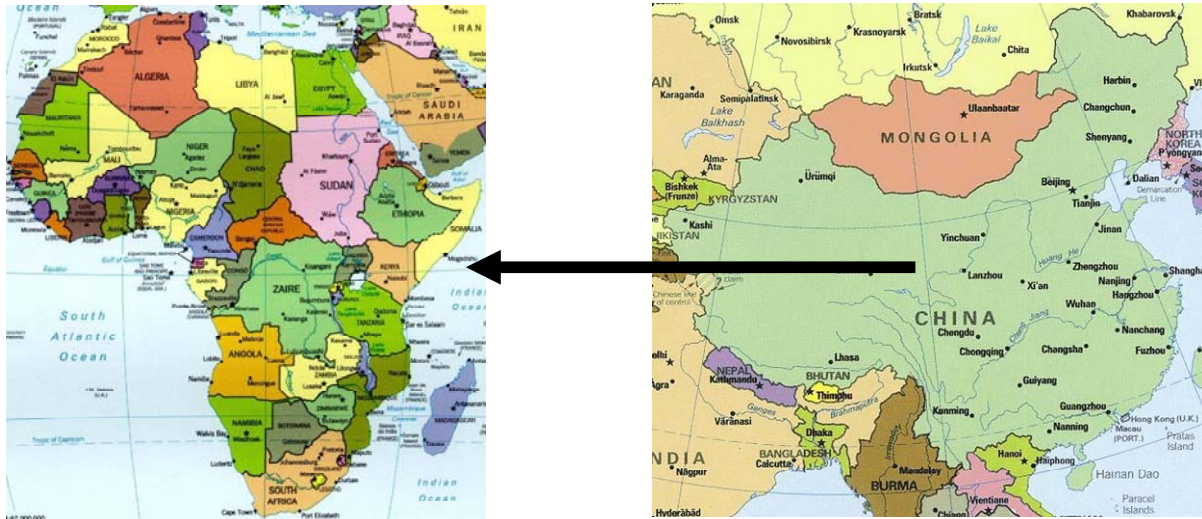
Specialet har til formål at forklare et konkret forhold ved hjælp af udvalgte områder. Dette betyder, at den del, der skal forklares, vil være afhængige variable, og at der samtidig vil være et antal uafhængige variable, der skal forklare de afhængige variable.

2.3.1 Afhængige variable.

Udgangspunktet for specialet er en undersøgelse af, hvordan Kina anvender Afrika i bestræbelserne på at vedligeholde og udbygge sin position som stormagt. Dette undersøges ved hjælp af IP-teorien, Offensiv realisme.

Dermed udgør netop Kina og Afrika de afhængige variable, da Kina og Afrika er genstand for dét, der skal undersøges.

På figuren på næste side er de afhængige variable grafisk fremstillet:

2.3.2 Uafhængige variable.

Til at forklare de afhængige variable udtages relevante områder, som vil udgøre de uafhængige variable. De uafhængige variable skal forklare de afhængige variable og det synes naturligt at disse skal være sammenfaldende med de tre undersøgelsesområder. De uafhængige variable er således:

- Det politiske samarbejde.
- Kinas behov for ressourcer i Afrika.
- De kinesiske investeringer i Afrika.

Disse uafhængige variable vurderes alle at have forklaringskraft i forhold til Kinas bestræbelser på at vedligeholde og udbygge deres position som stormagt, og som alle skal give forklaringskraft i forhold til Kinas engagement i Afrika.

De uafhængige variable er grafisk illustreret herunder:

2.3.3 Operationalisering af de uafhængige variable.

Hver enkelt undersøgelsesområde tildeles i specialet hver deres kapitel, og hvert af disse kapitler udarbejdes som en redegørende analyse af forhold, der kan understøtte det enkelte undersøgelsesområde. Den tidligere nævnte "nålestiks tilgang" vil derfor være afspejlet i de respektive kapitler.

Formålet med nedenstående er at skitsere hvordan hver af de uafhængige variable operationaliseres

2.3.3.1 Politisk samarbejde.

I forbindelse med det politiske samarbejde er hypotesen, at Kina primært indleder disse med forventningen om, at disse vil gavne Kinas muligheder på den globale scene, og at disse samarbejder udgør en væsentlig forudsætning for Kinas øvrige engagement i Afrika. Der vil derfor være fokus udelukkende på den del af det politiske samarbejde som Kina vurderes at få direkte gavn af, idet problemformuleringen og det valgte teoretiske paradigme ikke peger i retning af hvad Afrika evt. måtte få ud af disse politiske samarbejder.

Den i kapitel 1 beskrevne problemstilling og redegørelsen for relevansen peger på, at følgende områder vil være interessante at analysere i forhold til det politiske samarbejde:

- Udviklingen i de politiske samarbejder mellem Kina og Afrika.
- Forum on China-Africa Cooperation og Kinas incitament til indgåelse af aftaler med de Afrikanske stater.
- Kinas going out policy.
- Kinas Afrika Policy.
- Den administrative politiske kontrol med Kinas engagementer.
- Den kinesiske model for regeringsførelse.

2.3.3.2 Kinas behov for ressourcer fra Afrika.

Kinas behov for ressourcer er den anden af de tre uafhængige variable og vil blive analyseret med baggrund i Kinas voksende forbrug og dermed afledte stigende behov for ressourcer. Der vil specifikt blive foretaget analyse af Kinas behov for og import af olie og øvrige råstoffer, ligesom der vil være en analyse af de investeringer, der har direkte bæring på råstoffer. Der vil derfor være en sammenhæng mellem analyse af politisk samarbejde og den efterfølgende analyse vedrørende investeringer.

Opgavediskussionen og problemstillingen peger således på, at følgende forhold analyseres i forhold til Kinas behov for ressourcer fra Afrika:

- Kinas stigende økonomiske vækst.
- Kinas stigende forbrug.
- Kinas olieimport.
- Kinas olieaftaler med de afrikanske stater.
- De fremtidige ressourcemæssige risici for Kina.

2.3.3.3 Kinesiske investeringer.

Idet hypotesen på forhånd er, at Kina primært investerer i projekter, der direkte eller indirekte støtter udvindelse af råstoffer eller på anden måde gavner Kina økonomisk, er det hensigten at analysere denne uafhængige variabel i forhold til aktuelle kinesiske investeringer i de afrikanske stater.

På baggrund af den givne problemstilling og den skitserede relevans vurderes nedenstående områder relevante at analysere i forbindelse med Kinas investeringer i Afrika:

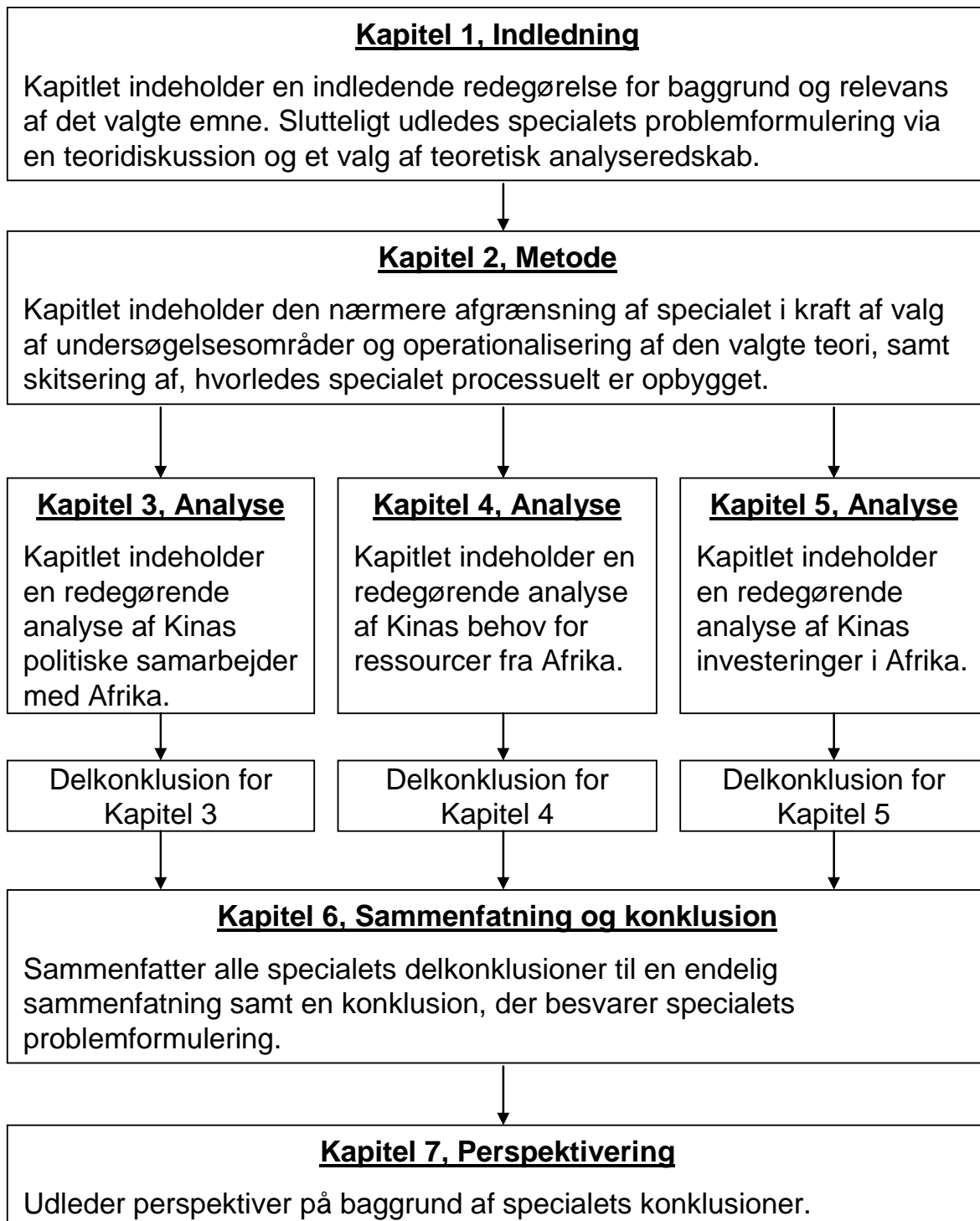
- Kinas udenlandske investeringer generelt.
- Kinas investeringer i Afrika generelt.
- Investeringer rettet mod ressourcer.
- Olierelaterede investeringer.
- Øvrige kinesiske aktiviteter rettet mod afrikanske markeder.
- Øvrige investeringer.
- Investeringer fra statsejede banker.
- Kinesisk arbejdskraft og kinesiske borgere i Afrika.
- Konsekvenser for Afrika.

Desuden synes det relevant at berøre eventuelle sammenhænge mellem de kommercielle investeringer og den officielle udviklingsstøtte.

2.4 Procesmodel.

Med baggrund i de skitserede variable og den valgte analysemodel, vil specialet være struktureret og udarbejdet efter procesmodellen på næste side:

2.4.1 Skematisk illustration af specialet

3 ANALYSE AF DET POLITISKE SAMARBEJDE.

3.1 Formål.

Formålet med dette kapitel er at foretage en redegørende analyse af de politiske samarbejder mellem Kina og de afrikanske stater. Fokus vil primært være rettet mod de politiske initiativer fra kinesisk side. Dette kapitel vil have en naturlig sammenhæng med de efterfølgende kapitler vedrørende investeringer og ressourcer, hvorfor læseren vil kunne opleve en rigid skelnen mellem de enkelte undersøgelsesområder.

Kapitlet vil som skitseret under operationaliseringen fokusere på følgende forhold:

- Udviklingen i de diplomatiske forbindelser.
- Forum on China-Africa Cooperation.
- Kinas "Going-out" policy.
- Kinas Afrika policy.
- Den administrative politiske kontrol.
- Den kinesiske model for regeringsførelse.

3.2 Udviklingen i de diplomatiske forbindelser.

Selvom Kinas historiske forbindelser til Afrika kan dateres helt tilbage til før Kristi fødsel og senere hen Ming dynastiet, og selvom man dermed kan argumentere for flere tusinde års historiske bindinger og forbindelser, var det alligevel først efter anden Verdenskrig, at Kina for alvor fik diplomatiske forbindelser med de afrikanske stater.

Efter 2. Verdenskrig, hvor de afrikanske kolonier gradvist frigjorde sig fra deres koloniherrer, var tiden hvor Kina og Afrika i særdeleshed indledte deres forbindelser. Kina var hurtige til at indlede diplomatiske forbindelser med disse nye uafhængige stater, og dyrkede gennem årtier fælles interesser og solidaritet med en lang række afrikanske nationer⁵⁸.

Denne diplomatiske "investering" har utvivlsomt båret frugt, og ser ud til at have været en medvirkende katalysator for Afrikas senere interesse i indgåelse af strategiske samarbejder med Kina. Sammenholder man den sino-afrikanske⁵⁹ forbindelse med perioden efter 2. Verdenskrig synes der er at være en logisk forbindelse til Kinas incitament for at satse på politisk-økonomiske samarbejder med Afrika.

I dag er Kina det hurtigst udviklende land i verden, mens Afrika er det kontinent med den højeste andel af udviklingslande⁶⁰. Udviklingen i relationerne mellem Kina og Afrika bør således ses i sammenhæng med dette, hvilket da også umiddelbart peger i retning af, at Kina i langt større grad end tidligere har brug for Afrika i forbindelse med sin egen udvikling. Dette understreges da også af de seneste års initiativer, hvor Kina har udgivet sin African Policy og i udviklingen af FOCAC.

⁵⁸ 2007 World Security Institute, China Security, Vol. 3, No 3 Summer 2007, side 5

⁵⁹ Den Sino-Afrikanske forbindelse refererer til den politiske, økonomiske og kulturelle forbindelse mellem Kina og Afrika.

⁶⁰ Chris Alden et al, China returns to Africa, side 144

3.3 Forum on China-Africa Cooperation.

I 2000 oprettedes Forum on China-Africa Cooperation (FOCAC), der på samme måde som Afrika policyen, er politisk drevet. En række afrikanske stater tog initiativ til et alternativ til de amerikanske, britiske, franske og japanske etablerede forbindelser med Afrika, hvilket kineserne besluttede at støtte⁶¹. Dermed blev FOCAC født, og det første ministermøde blev afholdt i Beijing i oktober 2000. Siden har der været afholdt et topmøde i Etiopien i 2003 efterfulgt af det seneste topmøde, som blev afholdt i Beijing i 2006, og hvor 43 statsledere ud af 48 afrikanske deltagende stater deltog⁶². Kinas udenrigsminister fulgte op på Beijing mødet med en rundrejse til 15 forskellige afrikanske stater indenfor første kvartal af 2007⁶³, hvilket kan ses som et forsøg på en yderligere styrkelse af de diplomatiske bånd mellem Kina og de afrikanske stater.

Der er altså tale om et samarbejde, der i virkeligheden blev initieret på afrikansk initiativ, men som har udviklet sig til at være et væsentligt element i Kinas Afrika policy. Dette understreges i særdeleshed af de mange kinesiske statsbesøg i afrikanske stater i 2007, som synes at være en forholdsvis offensiv opfølgning på de aftaler og samarbejder, der er indgået i forbindelse med FOCAC topmøderne.

3.3.1 FOCAC 2000.

Det første FOCAC i 2000 fokuserede primært på to hovedområder, hvilke var etablering af en retfærdig og lige international orden, samt videreudviklingen af samarbejdet mellem Kina og Afrika indenfor de økonomiske og sociale områder⁶⁴. Ministermødet i 2000 mundede blandt andet ud i Beijing Deklarationen og et samarbejdsprogram vedrørende økonomisk og social udvikling⁶⁵.

Især Beijing Deklarationen er interessant, idet Kina og de afrikanske lande i fællesskab erklærede, at man ønsker at hylde FN grundprincipper om ikke-indblanding i andre staters interne forhold, og at konflikter skal løses gennem forhandling frem for gennem brug af magt.

Under FOCAC ministermødet i 2000 tilbød Kina at afskrive 10 mia. RMB⁶⁶ i de afrikanske staters gæld over en toårig periode⁶⁷. Det viste sig efterfølgende, at den kinesiske regering eftergav denne gæld hurtigere end planlagt, og havde eftergivet 10,5 mia. RMB mindre end to år efter disse løfter blev givet⁶⁸.

Ovenstående indikerer hvor vigtig Afrika er for Kina, og i set i lyset af det valgte realistiske paradigme, ledes man til at stille spørgsmålet om, hvad Kina forventer til gengæld. Især hvis man sammenholder det med Kinas særlige initiativer i forbindelse med uddannelse af afrikanere indenfor økonomi og management, og deres tilbud om at uddanne afrikanere i

⁶¹ Chris Alden et al: Africa returns to Africa, side 147.

⁶² 2007 World Security Institute, China Security, Vol. 3, No 3 Summer 2007, side 3

⁶³ Ibid.

⁶⁴ http://english.focacsummit.org/2006-09/20/content_623.htm

⁶⁵ Chris Alden et al: Africa returns to Africa, side 148.

⁶⁶ RMB er den kinesiske valuta. 10 mia. RMB svarer til ca. 1,5 mia. US\$. <http://www.xe.com/ucc/convert.cgi>

⁶⁷ Chris Alden et al: Africa returns to Africa, side 148

⁶⁸ Ibid.

Kina. Siden 1996 har Kina uddannet 15.000 afrikanere og har desuden tilbudt 20.000 studerende fra 51 forskellige afrikanske lande et stipendiat i Kina⁶⁹.

Kina har altså systematisk skolet afrikanske diplomater og elever samtidig med, at Kina har eftergivet en lang række stater deres gæld. Dette har utvivlsomt placeret Kina i en gunstig position i forhold til fremmede markeder, og i forhold til Kinas muligheder for at investere i en række andre sektorer i de respektive afrikanske stater.

3.3.2 FOCAC 2003.

Ministermødet i 2003 blev afholdt i Addis Abeba i Etiopien, hvor det overordnede formål var en revurdering af de allerede indgåede aftaler fra FOCAC 2000, med henblik på en videreudvikling af selvsamme aftaler. Resultatet af dette ministermøde blev Addis Abeba Action Plan, og som indeholdt både politiske og andre væsentlige emner af fælles interesse for Kina og Afrika. Denne aftale havde til formål at styrke det gensidige samarbejde⁷⁰. Sideløbende med FOCAC 2003 blev der desuden afholdt en "China-Africa Business Conference", og hvor næsten 100 firmaer fra Kina deltog med henblik på at identificere potentielle forretningsområder med deres afrikanske modparter⁷¹.

Med denne udvidelse af de politiske samarbejder, blev rammerne for det gensidige samarbejde altså udvidet, og Kina udnytter hermed chancen for at kunne investere massivt i en række udviklingslande. De afrikanske staters incitament for forretningsmæssigt samarbejde med Kina er i hvert fald til stede, om ikke andet på grund af Kinas afståelse af gæld og de mange uddannelsesmuligheder for afrikanerne.

3.3.3 FOCAC 2006.

Det hidtil seneste og langt mest omfattende FOCAC blev afholdt i Beijing i 2006, som i øvrigt på forhånd af Kina var døbt "year of Africa". Dette topmøde blev det hidtil største med deltagelse af 48 afrikanske stater⁷², og blev i øvrigt det første af sin slags hvor statslederne havde en separat seance⁷³. De løfter som blev resultatet af FOCAC 2006 byggede videre på en række initiativer som var iværksat i perioden mellem ministermødet i 2003 og FOCAC 2006 og omfattede bl.a.⁷⁴:

- Uddannelse af 15.000 afrikanske diplomater.
- Et løfte om 100 erfarne landbrugseksperter fra Kina til Afrika.
- Bygning af 30 hospitaler i Afrika.
- Opbygning af 30 Malaria forebyggelsescentre i Afrika.
- Bygning af mere end 100 skoler over hele kontinentet.
- En øgning af afrikanske stipendiater i Kina.

⁶⁹ Chris Alden et al: Africa returns to Africa, side 148.

⁷⁰ Chris Alden et al: Africa returns to Africa, side 149.

⁷¹ Ibid.

⁷² http://www.gov.cn/misc/2006-11/03/content_431620.htm

⁷³ Naidu, Sanisha and Edinger, Hannah: 2006 Forum on China—Africa Co-operation: A View from Africa, side 314.

⁷⁴ Ibid, side 318.

Udover ovenstående fortsatte den øgede støtte i forbindelse med samhandel og investeringer, der bl.a. betød en øgning i antallet af afrikanske eksportvarer, der blev fritaget for told ved eksport til Kina, hvilket især var rettet mod de ringest udviklede af de afrikanske stater, der har diplomatiske forbindelser til Kina⁷⁵.

3.3.4 FOCAC samlede betydning.

Sammenfattende peger udviklingen i FOCAC samarbejdet på, at Kina har benyttet sig af chancen for at videreudvikle og udnytte et afrikansk initiativ med henblik på at etablere et markant fodaftryk på det afrikanske kontinent. Kina har via dette politiske samarbejde fået et stort antal allierede i forbindelse med dets ageren på den internationale arena og har banet vejen for anseelige investeringer indenfor især energiområdet og i forhold til andre væsentlige naturressourcer. Den store hastighed hvormed samarbejdet har taget fart indikerer hvor væsentlig Afrika regnes for af Kina og peger på, at det kinesiske engagement i Afrika er et led i en større kinesisk strategisk satsning.

Det fjerde ministermøde i FOCAC er i øvrigt planlagt afholdt i Egypten senere i 2009.

3.4 Kinas "Going Out" Policy.

På cirka samme tidspunkt som oprettelsen af FOCAC (altså i 2000), lancerede Kina sin "Going out" policy, der havde til formål at kåre 30-50 nationale "mestre" blandt de mest lovende af de statsejede firmaer i Kina. Målet var at kåre disse inden 2010, og give disse firmaer en lang række fordele indenfor udveksling af informationer, skattefordele, billig jord samt lavt forrentede lån fra de statsejede banker⁷⁶.

Denne policy var designet til at udvikle firmaernes teknologiske stude og åbne nye eksportmarkeder⁷⁷.

Kombinationen af denne nye "going out" policy og etableringen af FOCAC skabte altså en kæmpe stigning i antallet af kinesiske firmaer, der ønskede at investere i Afrika, og peger på at Kina ønskede at anvende Afrika som mål for eksport, og dermed som en slags katalysator for at Kina kunne sætte sig endnu stærkere på det afrikanske kontinent.

Der synes således at være en sammenhæng med den kraftige stigning i FOCAC samarbejdet og lanceringen af "going out" policyen.

3.5 Kinas Afrika policy.

I 2006 udgav Kina sin Afrika Policy, hvori Kina præsenterede sin målsætning i forhold til et strategisk samarbejde med Afrika på det politiske, økonomiske og en række beslægtede områder. Heri beskrives Kinas historiske forhold til Afrika, og der lægges vægt på Kinas fortsatte støtte til en fredelig udvikling af de afrikanske stater til fordel for både Afrika og Kina⁷⁸.

⁷⁵ Naidu, Sanisha and Edinger, Hannah: 2006 Forum on China—Africa Co-operation: A View from Africa, side 318.

⁷⁶ Marcel Kitissou: Africa in China's global strategy, side 137-138.

⁷⁷ Marcel Kitissou: Africa in China's global strategy, side 138.

⁷⁸ China's African Policy - <http://www.fmprc.gov.cn/eng/zxxx/t230615.htm>

I forhold til de politiske samarbejder nævnes især Kinas og Afrikas lange traditioner for politiske bindinger symboliseret ved det kinesiske kommunistpartis forskellige udvekslinger med venlige politiske partier i Afrika⁷⁹.

Også i forhold til den internationale scene fremhæver Kinas de tætte bånd til Afrika, idet regelmæssig udveksling af synspunktet vedrørende internationale og regionale forhold nævnes. I denne forbindelse beskriver Kina i sin policy, hvorledes Kina og Afrika er fokuseret på at sikre en større rolle for FN og hvorledes principperne i FN pagten bør forsvares⁸⁰.

Kinas mangeårige forhold til Afrika og de afrikanske stater beskrives som værende væsentlig for den udgivne Afrika Policy. Set i forhold til Kinas generelle aktivitetsniveau på det afrikanske kontinent ser det ud som om, at intensiteten i dette forhold er gået op de seneste 10 år. Det er i hvert fald interessant at bemærke, at denne policy fremhæver den gensidige støtte i FN for så vidt angår ikke-indblanding i intra-statslige forhold. I forhold til dette har begge parter en klar interesse, men i særdeleshed synes en række afrikanske nationer at have interesse i, at verdenssamfund blander sig uden om interne statslige forhold.

I Afrika policyen nævner Kina specifikt, at majoriteten af de afrikanske stater afviser at have diplomatiske bindinger til Taiwan, og at disse stater støtter Kinas sag vedrørende Kinas genforening med Taiwan⁸¹. Det er således interessant, hvorledes Kina og Afrika på denne måde støtter hinanden. Kina nyder dog også godt af den afrikanske støtte i forhold til ikke-indblanding, hvilket må antages at have haft betydning for Kinas evne til at samle en lang række allierede i andre "verdenspolitiske" sager.

Et andet eksempel hvordan Kinas Afrika Policy har en direkte effekt er USAs og en række vestlige landes forsøg på at stille Kina ansvarlig i forhold til en række sager omkring brud på menneskerettigheder. Med sin egen og 14 afrikanske af de 53 pladser i FNs Menneskerettighedskommission⁸², er det faktisk lykket for Kina at blokere for disse sager⁸³. Uden den afrikanske støtte ville det sandsynligvis ikke have været muligt at få afvist disse sager.

Ovenstående sager peger på, at Kina har haft succes med at skaffe sig støtte fra afrikanske regeringer i sager, der har haft betydning for Kina, og at en lang række afrikanske stater har ydet støtte til Kina på trods af, at Kina har været kritiseret af store dele af den vestlige verden.

3.6 Den administrative politiske kontrol.

Den aktive kinesiske Africa Policy synes at have et klart sigte mod politisk kontrol med store investeringsprojekter i Afrika og der er tydeligvis en intention om at kunne styre samtlige aktiviteter, både politiske og kommercielle mod et fælles politisk mål.

⁷⁹ China's African Policy, side 3.

⁸⁰ China's African Policy - <http://www.fmprc.gov.cn/eng/zxxx/t230615.htm>

⁸¹ China's African Policy - <http://www.fmprc.gov.cn/eng/zxxx/t230615.htm>, side 2

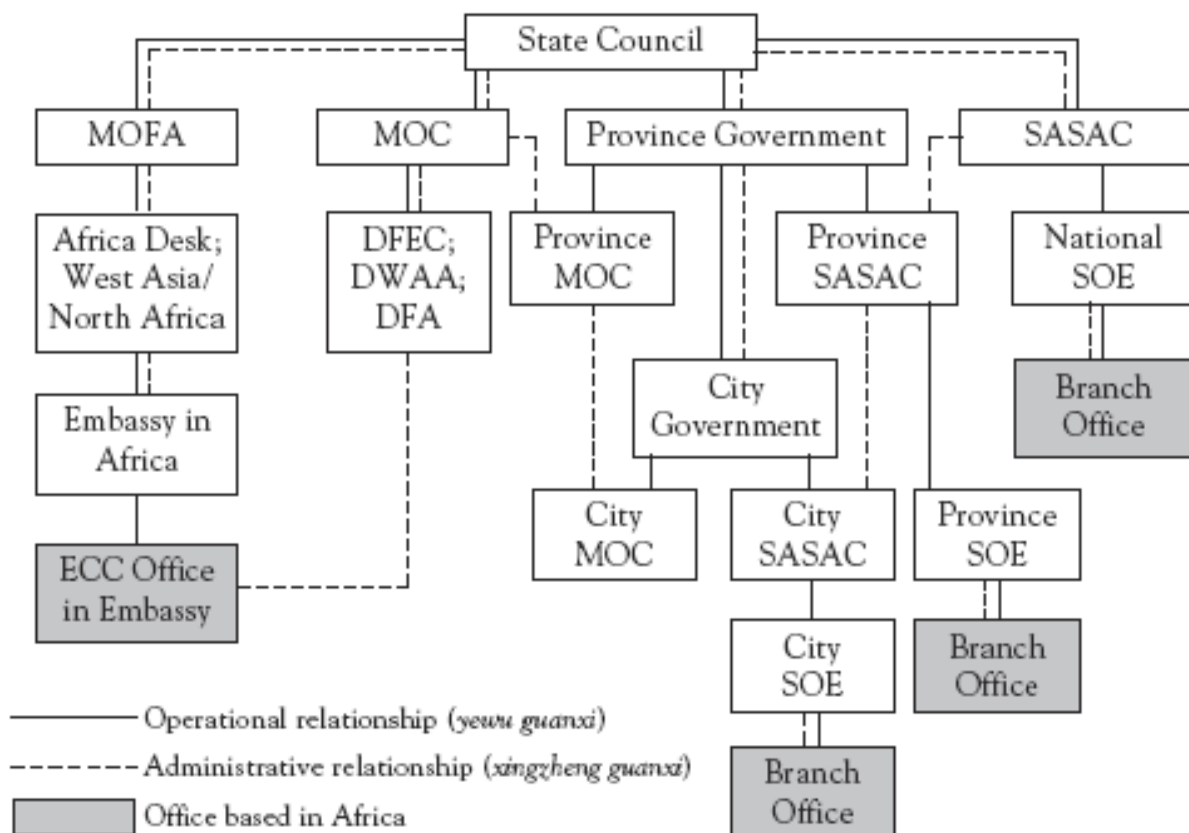
⁸² <http://www.unhcr.ch/html/menu2/2/chrmem.htm>

⁸³ 2007 World Security Institute, China Security, Vol. 3, No 3 Summer 2007, side 27

Men det er et stort projekt, og ved nærmere syn på hvorledes Kina styrer sine aktiviteter fremgår det, at politisk diplomatiske mål ikke altid stemmer overens med kommercielle interesser, og at koordinationen mellem disse ikke altid er let.

Under det kinesiske "Statsministerium", kaldet State Council er der oprettet en organisation, kaldet "State Owned Assets Supervision and Administration Commission" (SASAC). På organisatorisk linje med SASAC finder man det kinesiske "Ministry of Foreign Affairs" (MOFA), det kinesiske "Ministry of Commerce (MOC) samt de provinsielle regeringer. Denne organisation fremgår af figuren herunder, som i øvrigt skitserer hvordan de agenter, der skal implementere den kinesiske "African Policy" er organiseret.

Figure 1. Oversight and Implementing Agencies in China's Africa Policy

Source: *Africa in China's Global Strategy* (forthcoming).

Som det fremgår af figuren, er de nationale "State Owned Enterprises" (SOE) kontrolleret af SASAC. De fleste af dem er ejet af SASAC eller som minimum har SASAC aktiemajoriteten i disse SOE⁸⁴. Fordi de fleste af de kinesiske SOE er listet på det internationale aktiemarked, er SASAC begrænset af reglerne for dette. Derfor er det nødvendigvis således,

⁸⁴ The Washington Quarterly, sommer 2008: The Tenuous Hold of China Inc. in Africa, side 42.

at hvis SOE aktierne går ned, er det også SASAC der har mest at tabe. Dette medfører, at SASAC har interesse i at maksimere værdien af sine aktier⁸⁵.

Under MOFA er de respektive Afrika kontorer for de forskellige regioner af Afrika. Det er MOFA der rådgiver de kinesiske ledere om udenrigspolitiske forhold, og det er via disse Afrika kontorer, at Kinas Afrika policy søges udlevet, ligesom de enkelte ambassader også er organiseret under MOFA⁸⁶.

Ligeledes uden State Council finder man MOC, der med rette kan betegnes som et handelsministerium, der ligeledes, i høj grad, er involveret i udenrigspolitiske forhold. Det er opdelt i en afdeling for udenlandsk økonomisk samarbejde (DFEC), en afdeling for asiatiske for afrikanske forhold (DWAA) samt en afdeling for udenrigs støtte (DFA).

DFEC er ansvarlig for at koordinere og regulere alle kinesiske firmaer der investerer i udlandet, og alle investeringer på 10.000 US\$ eller derover skal registreres ved MOC. DFEC er desuden ansvarlig for, at firmaer handler i overensstemmelse med kinesisk lovgivning, herunder arbejdsretlige forhold.

DFA spiller en stor rolle i forbindelse med administration af økonomiske hjælpeprojekter, og styrer i den forbindelse kommercielle budrunder i relation til iværksættelse af disse projekter og valg af firmaer og leverandører⁸⁷.

Som den sidste store spiller direkte under regeringen finder man de lokale regeringer, som faktisk besidder en vis magt over private og statsejede firmaer indenfor eget lokalområde. Denne indflydelse udøves via provinsielle MOC eller SASAC kontorer⁸⁸.

Som det fremgår af modellen, er det altså en kompliceret model for implementering af den samlede Africa Policy, hvilket da også peger i retningen af konflikter. Af figuren fremgår fire forskellige kontorer i Afrika, der på hver sin måde er forankret i den kinesiske administration. Den politiske og diplomatiske del af den samlede policy synes umiddelbart at ske via MOFA i samarbejde med MOC, mens SASAC og de provinsielle regeringer i højere grad er involveret i den kommercielle del.

Da SOE i vid udstrækning er børsnoterede, med SASAC som indehavende af aktiemajoriteten, vil disse være interesserede i så stort udbytte som muligt, og vil være påvirkelige overfor et evt. ustabil aktiemarked. MOFA og MOC vil i højere grad have fokus på gennemførelse af den officielle politik, og vil i den forbindelse have interesse i at kinesiske firmaer lever op til gældende regler, og behandler den afrikanske natur og det afrikanske folk med respekt. Her ses en mulig kilde til konflikt internt i administrationen.

Kina synes at være afhængig af koordination mellem regeringskontorer på den ene side og firmainteresser på den anden side. Firmaerne er desuden til stede på tre forskellige niveauer, nemlig på statsniveau, provinsielt niveau og helt ned på by niveau, som i øvrigt er ansvarlige overfor forskellige bureaukratiske dele af det kinesiske system. Disse forskellige bureaukratiske dele kan som før nævnt have forskellige interesser, hvilket komplicerer koordinationen. Ydermere er disse geografisk adskilt, hvilket gør koordination endnu vanskeligere.

⁸⁵ The Washington Quarterly, sommer 2008: The Tenuous Hold of China Inc. in Africa, side 42.

⁸⁶ The Washington Quarterly, sommer 2007, The Tenuous Hold of China Inc. in Africa, side 43

⁸⁷ The Washington Quarterly, sommer 2007, The Tenuous Hold of China Inc. in Africa, side 42.

⁸⁸ Ibid, side 44.

Helt ude i de enkelte afrikanske lande sidder en "Economic Coordination Counselor" (ECC), der i princippet skulle kunne være MOFA garant for at den officielle politik føres ud i livet⁸⁹. Med baggrund i organisationen skitseret i figuren på side 27 kan man se, at ECC kontoret ikke har direkte magt over SOE, og at konfliktende interesser i virkeligheden skal håndteres helt oppe på regeringsniveau.

Der er altså noget der indikerer, at Kinas styring af det samlede engagement i Afrika ikke er så monolitisk og effektivt som umiddelbart antaget. På den anden side er den skitserede organisering af implementering af Kinas Afrika Policy samtidig et udtryk for, at der netop er tale om en bevidst strategi, og at der gøres et forsøg på at foretage en centraliseret koordinering af den samlede indsats.

3.7 Kinas regeringsmodel.

Kinas engagement i Afrika drives blandt andet af den såkaldte kinesiske model, som grundlæggende er en model for regeringsførelse. Denne er også kendt som "The Beijing Consensus" og adskiller sig markant fra den vestlige måde at anskue god regeringsførelse på. Denne Beijing Consensus udfordrer den tilsvarende vestlige af slagsen, benævnt Washington Consensus⁹⁰, der er en berømt model fra 1990'erne, og som udgør grundlaget for hvordan nationer bedst kan lede og styre sig selv⁹¹. Hvor Washington Consensus handler om principper som god regeringsførelse, demokrati, gennemsigtighed, retssikkerhed, menneskerettigheder mv., handler Beijing Consensus om samfundets sociale og økonomiske fremgang⁹².

Det interessante i sammenligningen af de to forskellige tilgange er den succes Kina tilsyneladende har med at projicere deres model på de afrikanske stater, og hvordan de på den måde formår at tilegne sig politisk magt og indflydelse i det internationale system. Resultatet synes at være en udfordring af USA's hegemoni med denne ideologiske indflydelse – og vel at mærke en udfordring med andre midler end den traditionelle militære magt.

Kina opnår altså magt ved hjælp af to sammenhængende faktorer. På den ene side opnår Kina magt ved at udvirke øget brug af den kinesiske regeringsmodel, som udfordrer den vestlige model og de vestlige interesser. På den anden side får Kina en lang række støtter på det internationale plan, som kan bruges i bestræbelserne på at varetage kinesiske interesser i forhold til fx isoleringen af Taiwan.

3.8 Delkonklusion vedr. politisk samarbejde.

Det Sino-afrikanske samarbejde har ændret sig radikalt det seneste årti. Fra at være et idealistisk samarbejde med fælles politiske standpunkter er der nu i stedet tale om, at Kina udnytter Afrika i en overordnet strategisk satsning, med henblik på at skaffe sig støtte på den internationale arena, og for at bane vejen for fremtidige investeringer i Afrika. Det kan derfor konkluderes, at der er tale om en bevidst kinesisk satsning på politiske samarbejder med de afrikanske stater med henblik på at tilgodese kinesiske interesser. Vurderet ud fra

⁸⁹ Marcel Kitissouu, Africa in China's global strategy, side 143.

⁹⁰ <http://www.cid.harvard.edu/cidtrade/issues/washington.html>

⁹¹ Ramo, Joshua Cooper, The Beijing Consensus (2004), side 4

⁹² Ibid.

et offensivt realistisk perspektiv, falder dette i god tråd med Kinas bestræbelser på at forøge sin egen magtposition, og peger på, at Kina udnytter de afrikanske stater med henblik på at opbygge sin egen styrke i forhold til de øvrige stormagter.

Især gennem de seneste 5-10 år ses denne politiske kinesiske satsning, hvilket især bliver illustreret vis FOCAC samarbejdet. Selvom dette samarbejde startede med en fælles kinesisk-afrikansk hyldest til FN grundprincipper om ikke-indblanding og gensidigt samarbejde, synes fokus fra kinesisk side at være massiv økonomisk og diplomatisk støtte samt gældsafståelse, med henblik på at de afrikanske stater til gengæld yder politisk støtte på den internationale arena.

På det kommercielle områder har Kina satset kraftigt på at øge incitamentet for de mest lovende statsejede firmaer for at rette sine investeringer mod bl.a. Afrika. Med en lang række økonomiske fordele og deciderede lånemuligheder, skabtes fortrinlige muligheder for at udvide eksport markedet til store dele af det afrikanske kontinent.

Med FOCAC og denne nye "going-out" policy havde Kina således skabt grundlaget for den Afrika Policy, der blev udgivet i 2006. Her nævnes netop Kinas og Afrikas særlige forbindelser og den fælles politiske holdning til især verdenssamfundets orden og nationalstaternes ukrænkelighed. Disse fællesholdninger og den afrikanske støtte til Kina, har da også allerede båret frugt, idet Kina har kunnet holde ubehagelige sager omkring bl.a. brud på menneskerettigheder fra "egen dør", idet de afrikanske nationers støtte udgjorde en væsentlig forudsætning herfor.

Kinas Afrika Policy må derfor opfattes som et forholdsvis hult klingende dokument, der i virkeligheden dækker over en langt mere beregnende og bevidst strategi, der skal tilgodeses kinesiske interesser. Dette underbygges især af den detaljerede organisation, der er etableret, til at varetage implementeringen af Kinas Afrika Policy. Af implementeringsoversigten fremgår det desuden, at de implementerende "agencies" er centralt styret, og at den kinesiske regering i sidste ende har kontrol over de kinesiske engagementer i Afrika.

Selvom Kina synes at have en klar politik omkring udnyttelse af Afrika er der alligevel forhold, som synes vanskelige at kontrollere. Den komplekse politiske konstruktion til implementering af Afrika policyen og den organisatoriske forankring af henholdsvis den politiske og kommercielle del medfører interessekonflikter og vanskeliggør en ren politisk styring. Mens SASAC og de provinsielle regeringer har brug for at maksimere profit og er afhængig af de børsnoterede firmaer, vil den politiske side have mere langsigtede politiske mål for øje, hvilket kan vanskeliggøre den samlede kinesiske indsats.

Med den kinesiske model som eksempel for de afrikanske stater er det lykket at skaffe sig stor politisk støtte blandt de afrikanske nationer, idet den kinesiske model ikke er behæftet med hårde krav til demokratiseringsprocesser, gennemsigtighed, retssikkerhed eller overholdelse af menneskerettigheder. De afrikanske stater kan uden politiske bindinger tage imod den massive kinesiske støtte uden at der stilles krav til netop ovennævnte forhold. Kinas gevinst i denne forbindelse er faldende afrikansk støtte til Taiwan, og dermed stigende støtte til den kinesiske tanke om et genforenet Kina.

4 ANAYSE AF KINAS BEHOV FOR RESSOURCER FRA AFRIKA.

4.1 Formål og indledning.

Formålet med dette kapitel er, med baggrund i Kinas vækst og den overordnede strategi, at analysere Kinas behov for import af ressourcer og Afrikas betydning i denne forbindelse.

De indledende kapitler og operationaliseringen af den anvendte teori, har som nævnt i kapitel 2 peget på, at følgende områder analyseres i dette kapitel:

- Kinas stigende vækst.
- Kinas stigende forbrug.
- Kinas olieimport.
- Kinas olieaftaler med de afrikanske stater.
- Fremtidige ressourcemæssige risici for Kina.

4.2 Kinas stigende vækst.

Et naturligt udgangspunkt når man skal analysere Kinas behov for ressourcer, er den vækst landet har gennemgået de seneste årtier.

Siden Kinas nye leder Deng Xiaoping i 1978 iværksatte de hjemlige økonomiske reformer i kraft af en mere kapitalist orienteret udvikling, har landet gennemgået en kæmpe udvikling⁹³. Kina har gennem de seneste tre årtier haft en årlig vækst på ca. 10 % og er nu verdens fjerde største økonomi og verdens tredje største handelsland⁹⁴.

Kina har i samme periode formået at løfte mere end 200 mio. mennesker ud af fattigdom⁹⁵, og samtidig er gennemsnitslønnen pr. indbygger steget til det ca. ni dobbelte fra 200 US\$ til nu 1.700 US\$⁹⁶.

Den økonomiske vækst de sidste ca. 30 år peger altså på en betragtelig stigning i levestandarden hos 15-20 procent⁹⁷ af befolkningen, hvilket bør have en mærkbar effekt på efterspørgsel efter almindelige forbrugsgoder. Dette vurderes at udgøre en stor udfordring for Kina, da denne stigning i levestandarden medfører langt flere potentielle forbrugere og betyder større efterspørgsel samt et samlet større forbrug.

Ser man på Kinas fremtid, har Kina potentiale til at fortsætte denne udvikling. Hvis man ekstrapolerer væksten de seneste ca. 30 år vil man bl.a. kunne konkludere, at Kinas økonomi på mindre end 10 år vil overstige USAs i form af den gennemsnitlige (sammenlignelige) købekraft⁹⁸. Økonomien målt per indbygger vil dog først være på niveau med USAs indenfor 30-40 år, men der er tegn på, at denne allerede indenfor et par årtier vil nå USAs niveau i de hurtigst voksende kinesiske provinser⁹⁹.

⁹³ Chris Alden, China in Africa, side 10

⁹⁴ C. Fred Bergsten et al, China the balance sheet, kapitel 1, side 3

⁹⁵ Ibid.

⁹⁶ Ibid, side 5.

⁹⁷ Idet 200 mio. ud af ca. 1,2 mia. rundt regnet udgør 15-20 procent.

⁹⁸ Carsten A. Holz: China's economic growth 1978-2025, side 18.

⁹⁹ Ibid.

En simpel fremskrivning af den hidtidige vækst indikerer altså, at denne tendens i samfundet vil fortsætte, og at udfordringerne for Kina vil fortsætte med at stige i en temmelig høj grad.

På det uddannelsesmæssige niveau viser data, at Kina i udviklingsperioden siden 1978 har haft en markant stigning i studerende indenfor uddannelser der retter sig mod den tertiære sektor og at antallet af bachelors allerede har oversteget tilsvarende uddannelsesniveau i USA. Det samme mønster ses indenfor Master- og Ph.d. uddannelser¹⁰⁰.

Denne uddannelsesmæssige tendens peger på, at Kina gradvist er på vej væk fra det traditionelle landbrugsland og i højere grad retter sig mod service fagene. Dette kan medføre en større grad af urbanisering og vækst i byerne og samtidig aflede større behov for udbygning af elektricitet og veje og øge behovet for almindelige forbrugsgoder.

4.3 Kinas stigende forbrug.

Kinas voksende appetit efter olie, råstoffer og øvrige naturressourcer er sandsynligvis de fleste bekendt, og iagttages formodentligt med en blanding af ærefrygt og nervøsitet. Den kinesiske økonomi er vokset så meget, at man er nået til et kritisk punkt i relation til selvforsyning indenfor forskellige områder¹⁰¹, og den stigende hjemlige efterspørgsel driver fortsat denne vækst i opadgående retning¹⁰².

Kina er verdens mest folkerige stat, men har indtil for få år siden haft et forholdsvist lavt forbrug. De er nu godt på vej til at overhale USA som verdens førende forbruger. Dette illustreres i særdeleshed af, at Kina har overhalet USA i fire ud af fem basale ressourcer, indenfor fødevarer, energi og råstoffer. Det drejer sig konkret om korn, kød, kul og stål. Kun olieforbruget er stadig større i USA. Men også her er Kina godt på vej, idet olieforbruget i USA steg med 15 % fra 1994-2004, mens det steg med 100 % i Kina i den tilsvarende periode¹⁰³. Så selvom USA stadig er verdens førende forbruger af olie, er der grund til at forvente, at Kina indenfor en overskuelig årrække vil gøre dem rangen stridig.

Kombinationen af den voldsomme stigning indenfor byggeri og infrastruktur sammenholdt med en stigning i den hjemlige produktion af maskiner, biler, skibe, tog og udstyr til de private hjem har bevirket, at Kinas forbrug af stål er fordoblet i periode 1999-2003, og at stålforbruget nu er det dobbelte af USA's¹⁰⁴. Stål produktionen kræver jernmalm og andre metaller som nikkel og zink i forbindelse med produktion af hhv. rustfrit og galvaniseret stål. For bare 10 år siden importerede Kina blot 20 % af det samlede behov af jernmalm. I dag er behovet for jernmalm tredoblet, og importerer mere end halvdelen for at kunne dække dette stigende behov¹⁰⁵.

¹⁰⁰ Carsten A. Holz: China's economic growth 1978-2025, side 16-17

¹⁰¹ Udenrigs, 2, 2008: Kina i Afrika, side 44-45

¹⁰² Earth Policy Institute, February 16 2005-1, China replacing The United States as world's leading consumer, side 1.

¹⁰³ Ibid.

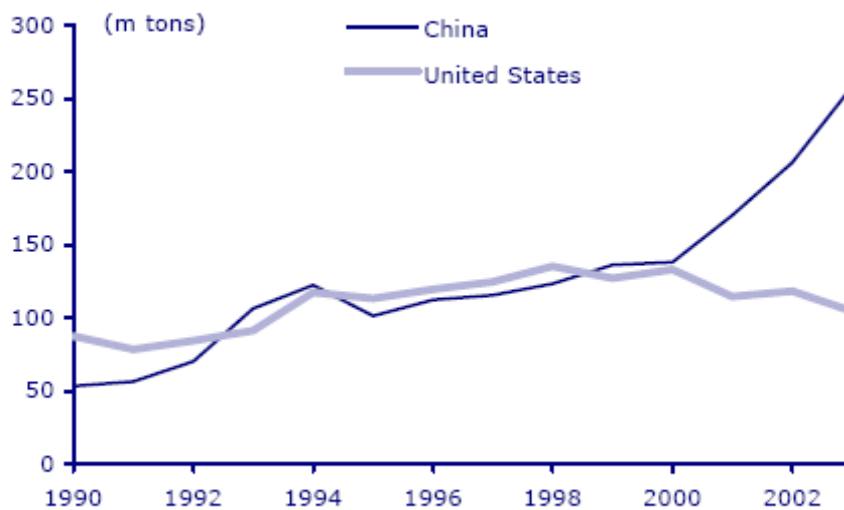
¹⁰⁴ The National Bureau of Asian Research, NBR Report, Volume 17, number 3, September 2006, side 21

¹⁰⁵ Ibid.

Tilsvarende er nikkelimporten 100-doblet mellem 2000 og 2004, og Kina er afhængig af import af nikkel for at kunne opfylde sit samlede behov, ligesom Kina i 2004 blev nettoimportør af zink, som følge af stigning i zink-forbruget på 10 %¹⁰⁶. Efterspørgslen på både nikkel og zink må i øvrigt forventes at stige, da begge disse råstoffer er vitale ingredienser i den samlede stålproduktion.

Af figuren herunder ses stigningen i forbruget af stål til sammenligning med USA, hvilket viser et forholdsvist jævnt forbrug i USA, mens forbruget nærmest eksploderer i Kina. Dette hænger naturligvis sammen med det store antal mennesker i Kina, der løftes ud af fattigdom og får hidtil usete muligheder for at forbruge på samme måde som i fx USA.

Steel consumption in China & the US (1990 - 2003)

Source: Earth Policy Institute

Også privatforbruget er på himmelflugt. Især salg af biler og elektronisk udstyr er steget enormt, ligesom Kina på mindre end 10 år har overhalet USA for så vidt angår antallet af mobiltelefoner¹⁰⁷. Selvom der i USA stadig er flere PC'ere per person, er Kina også her godt på vej til at blive verdens største forbruger. Kina var i 2002 lang efter USA, men med en 4-gange så stor befolkning og en vækst på ca. 100 % over en ca. 2-årig periode er det sandsynligvis blot et spørgsmål om tid¹⁰⁸ før dette forhold ændrer sig.

Stål udgør en væsentlig del af bilproduktion, som ligeledes er voldsomt stigende i Kina. Den totale produktion af biler er steget med 110 % siden 2002 og det er ikke usandsynligt, at Kina kommer til at overhale Tyskland indenfor en overskuelig fremtid, hvilket vil gøre Kina til den tredjestørste bilproducent efter USA og Japan¹⁰⁹. På figuren på næste side illustreres væksten i den kinesiske bilproduktion sammenlignet med øvrige bilproducerende stater.

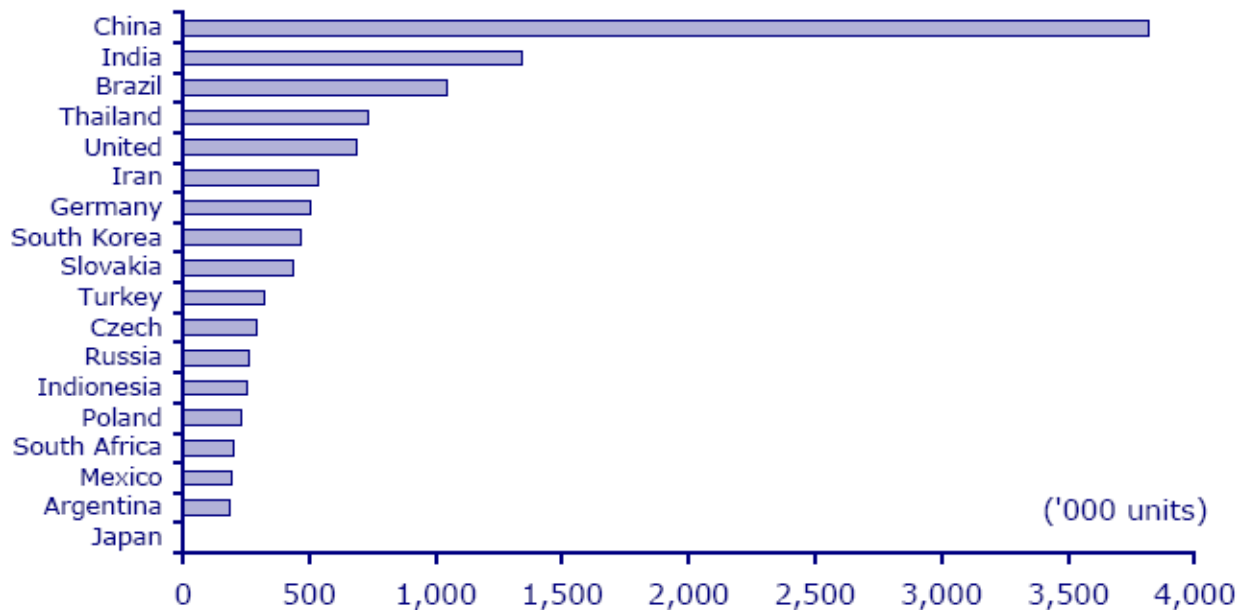
¹⁰⁶ Andy Rothman: China eats the world, side 20.

¹⁰⁷ Earth Policy Institute, February 16 2005-1, China replacing The United States as world's leading consumer, side 2.

¹⁰⁸ Earth Policy Institute, February 16 2005-1, China replacing The United States as world's leading consumer, side 2.

¹⁰⁹ Andy Rothman, China eats the world, side 18.

Growth in auto production (2003 -2009)

Source: Global Insight

Den stadige udvikling af Kinas elektricitetsnetværk og stigningen indenfor byggesektoren forventes at betyde en markant årlig stigning i kobberforbruget¹¹⁰. Dette vil i hvert fald være tilfældet hvis udbygning af elektriciteten skal følge med den stigende urbanisering og det medfølgende behov for infrastruktur. Kina er i forvejen verdens største forbruger af kobber og det stigende behov har gjort Kina afhængig af import. Hele 42 % af det samlede kinesiske kobberforbrug er således importeret.¹¹¹.

En tredjedel af det kobber Kina forbruger, går til elektricitetsrelateret forbrug hvilket inkluderer kraftværker, transmission og distribution af strøm samt til kabler i bygninger¹¹².

Denne efterspørgsel har efterfølgende skabt et hidtil uset behov for import af råstoffer, hvor Kina i dag er afhængig af import af jernmalm, kobber, nikkel og aluminium (se nedenstående figur), og står for ca. en fjerdedel af verdens samlede efterspørgsel efter zink, jern, stål, bly, kobber og aluminium¹¹³. Alt sammen råstoffer som findes i Afrika.

I fx Zambia har Kina investeret massivt i minesektoren, hvor der udvindes bl.a. kobber, kobolt, bly, zink, guld, sølv, kul og uran. Herudover importeres kobber fra konfliktfyldte lande som i fx Congo og Sierra Leone¹¹⁴

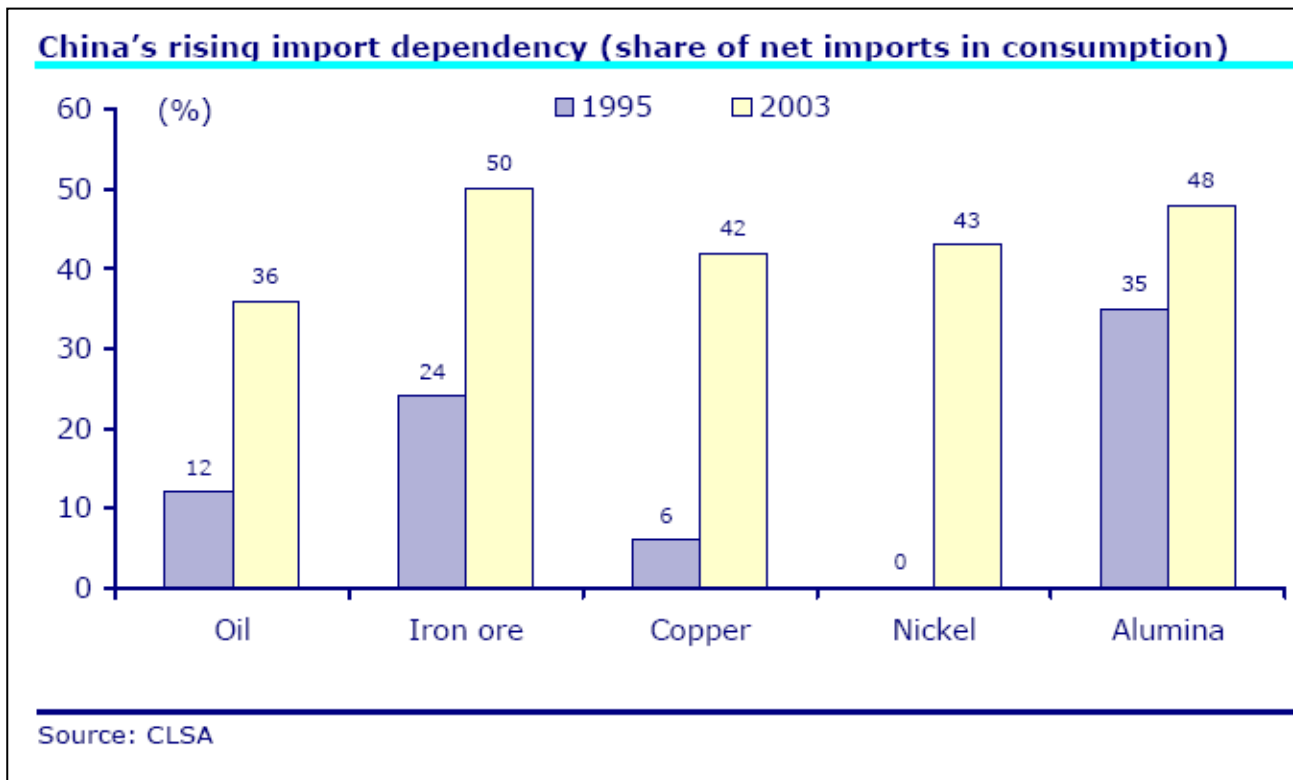
¹¹⁰ Andy Rothman: China eats the world, side 22.

¹¹¹ Ibid.

¹¹² Ibid.

¹¹³ Elizabeth C. Economy, China in Africa: Implications for U.S. Policy, side 1

¹¹⁴ <http://www.ulandsnyt.dk/indhold.asp?ID=9171&mode=Nyhed>

Sammenfattende peger ovennævnte på, at Kina, som følge af den store vækst og en kraftig stigning i antallet af forbrugere, ikke længere kan forsyne sig selv og derfor er blevet afhængig af import af væsentlige naturressourcer. Hvis udviklingen, som forventet, skal fortsætte, vil Kina i stadig mere udbredt grad skulle dække sine behov for ressourcer ind ved import. Konsekvensen for Kina kan således være manglende evne til tilstrækkelig vækst, hvis disse ressourcer ikke tilvejebringes, hvilket peger på, at Kina vil prioritere dette i en overordnet national strategi (Grand Strategy)

4.4 Kinas olieimport

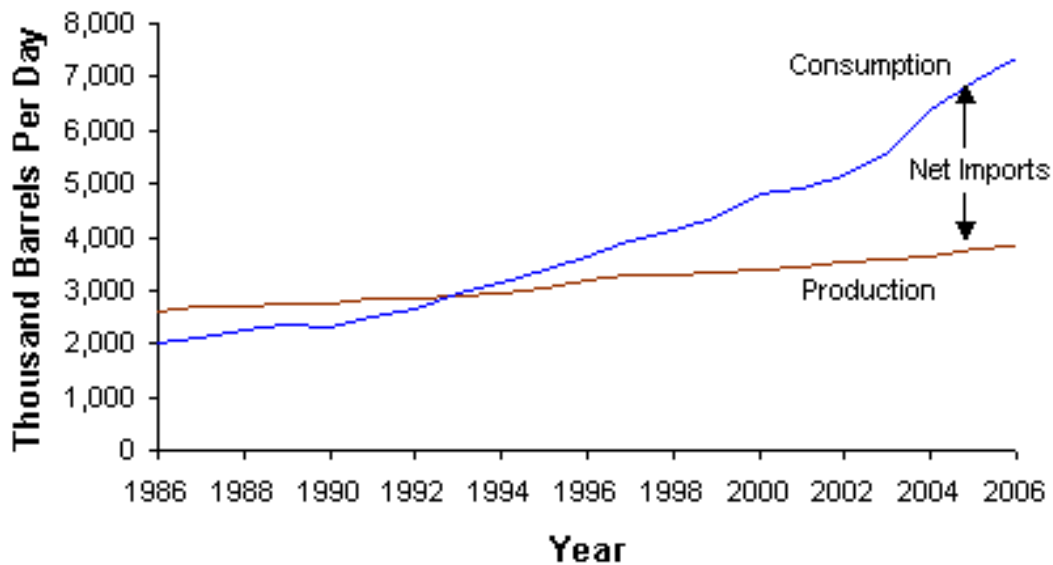
En væsentlig forudsætning for Kinas vækst er olie, som beskrevet og konkluderet i de foregående afsnit. Kina er ikke længere olieeksporterende, idet landet i 1993 gik fra at være olie eksportør til at være olieimportør, hvilket illustreres grafisk af den efterfølgende figur. Dette var en nødvendighed for fortsat at kunne vedligeholde sin vækstrate¹¹⁵ og indenfor overskuelig fremtid vil olie være den primære middel til at dække de stigende behov indenfor transportsektoren og industrien¹¹⁶. Som det ligeledes fremgår af foregående tabel er importen siden midten af halvfemserne tredoblet og Kina er således gået fra at være uafhængig af olieimport til at være meget afhængig af dette indenfor en ca. 15-årig periode.

Af nedenstående grafer illustreres Kinas stigende behov for import af olie.

¹¹⁵ Chris Alden, China in Africa, side 11-12.

¹¹⁶ Ian Taylor: China's oil diplomacy in Africa, side 943.

China's Oil Production and Consumption, 1986-2006*

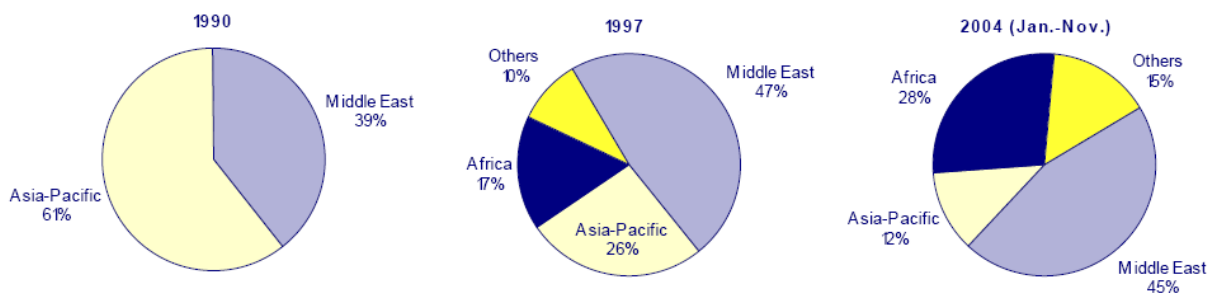

Source: EIA, *International Petroleum*

*2006 is Jan-Aug only

Af nedenstående tabel fremgår det hvor Kina siden 1990 har importeret olie fra, hvilket viser en klart reduktion i importen fra det asiatiske område, mens importen fra både mellemøsten og Afrika er steget. Især Afrika springer i øjnene, idet man herfra er gået fra ingen olie import til at importere knap 30 % i 2004. US Energy Information Administration forudser i øvrigt, at Kinas behov for olie vil stige med 130 % frem til 2025, og at Kinas olieimport i 2030 vil være på samme niveau som USA's¹¹⁷.

Chinese Crude Oil Import Sources (% of total imports)

Source: CLSA

På baggrund af de foreliggende data for Kinas olieimport, og som illustreret ved de to foregående grafer, tyder alt på, at Kina fortsat vil være meget afhængig af import af olie i fremtiden. Som det ses af overstående figur, synes det ligeledes sandsynligt, at importen vil stige, og at en stor del af olien vil komme fra netop Afrika. Dette underbygges af den

¹¹⁷ Ian Taylor: China's oil diplomacy in Africa, side 943.

fortsatte stigning i privatbilismen og den øvrige vækst i det kinesiske samfund og på grund af ustabiliteten i Mellemøsten, der på sigt kan true den globale olieforsyning¹¹⁸.

4.5 Kinas olieaftaler i Afrika

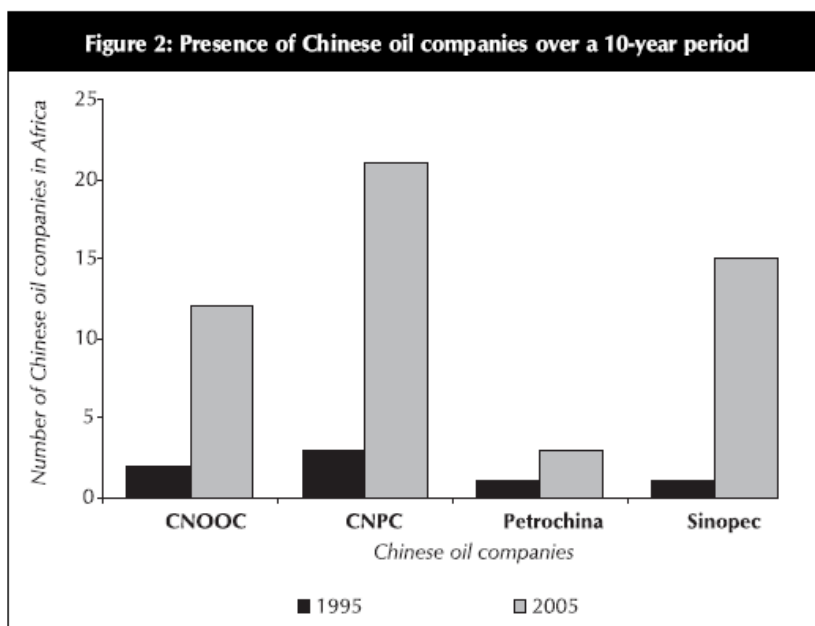
Kinas olieimport fra Afrika er som nævnt stigende, og selvom der stadig eksporteres en del olie fra Mellemøsten er der en tendens til en kraftig stigning i importen fra Afrika. Kina kontraherer i stigende grad med Nigeria og Angola og ser samtidig på fremtidige projekter i andre olierige stater som fx Niger¹¹⁹.

I de efterfølgende underafsnit gennemgås de væsentligste kinesiske olieaftaler med de største olieeksporterende stater i Afrika.

Herunder er udtaget relevante eksempler fra de afrikanske stater, hvor Kina har særligt iøjnefaldende olieaftaler (nålestikstilgangen ifølge operationalisering og afgrænsning af specialet).

4.5.1 De kinesiske olieselskaber i Afrika

Før 1995 var ingen af de store kinesiske olieselskaber til stede på det afrikanske kontinent¹²⁰. Denne olie relaterede tilstedeværelse er altså et relativt nyt fænomen. I dag har Kinas tre største olieselskaber, CNOOC¹²¹, CNPC¹²² og Sinopec¹²³ enten købt aktier i etablerede afrikanske olieprojekter eller indgået lukrative aftaler om udnyttelse af oliereserver direkte i de olieproducerende stater¹²⁴. Når man ser på nedenstående figur vil man således kunne se udvikling i de kinesiske olieselskabers tilstedeværelse i Afrika fra 1995 til 2005.

Source: Centre for Chinese Studies

¹¹⁸ Martyn Davies et al: China fuels its future with Africa's riches, side 73

¹¹⁹ http://twcnomad.blogspot.com/2004_11_01_archive.html

¹²⁰ Martyn Davies et al: China fuels its future with Africa's riches, side 76

¹²¹ Chinese National Offshore Oil Corp.: <http://www.cnooc.com.cn/yyww/>

¹²² Chinese National Petroleum Corporation: <http://www.cnpc.com.cn/eng/>

¹²³ <http://english.sinopec.com/index.shtml>

¹²⁴ Martyn Davies et al: China fuels its future with Africa's riches, side 75

Figuren på den foregående side peger altså på, at der føres en bevidst strategi med henblik på at skaffe sig olieforsyninger gennem de store olieselskabers tilstedeværelse. Med Kinas stigende behov for energi, synes der at være en klar sammenhæng til denne strategiske satsning.

4.5.2 Sudan

Den mest kontroversielle af Kinas olieinvesteringer finder man i Sudan, som i virkeligheden viser hvor vigtig de afrikanske olieressourcer er for Kina. I dag er Kina den førende udvikler af olieindustrien i Sudan, og importerer 60 % af den samlede sudanesiske produktion¹²⁵. Sudan er et af verdens ringest udviklede lande¹²⁶ og har længe søgt at udnytte landets olieressourcer. Dette har ikke Sudan ikke selv kunnet gøre på baggrund af deres økonomiske kapacitet, men landet blev gjort til genstand for en række forskellige vestlige investorer, der gennem ca. 30 år ledede udviklingen af forskellige oliefelter i Sudan¹²⁷.

De vestlige investorer i Sudan er gradvist blevet presset ud på grund af stigende uroligheder og den brutale borgerkrig. Dette skete gennem en gradvis nedtrapning i aktiviteterne i landet som følge af det stigende antal brud på menneskerettigheder og den tiltagende krig¹²⁸. I stedet for disse vestlige oliefirmaer stod især Kina klar til at træde til og det kinesiske firma CNPC er i dag indehaver af aktiemajoriteten af Greater Nile Petroleum Operation Company, der bl.a. står bag den lange pipeline fra oliefelterne til Suakin Olie terminalen i nærheden af Port Sudan¹²⁹.

Den primære forskel på de vestlige og de østlige olie investorer synes at være etiske og moralske forhold, idet vestlige investorer typisk vil stille krav om god regeringsførelse og tage afstand til fremmede regerings brud på bl.a. menneskerettigheder. Med Kina som investor forholder det sig lige modsat. Her synes ikke at være politiske bindinger forbundet med de olieinvesteringer der foretages og Kina støtter generelt princippet om ikke-indblanding i andre staters interne forhold¹³⁰.

Kina har altså udnyttet muligheden for at få foden indenfor i en svag stat, hvor vestlige firmaer af moralske grunde ikke har kunnet blive. At der er tale om en strategisk satsning fra kinesisk side synes understreget af etableringen af den lange pipeline til Sudans østkyst, og er et eksempel på, hvordan Kina sikrer sine forsyningsveje.

4.5.3 Angola.

Angola er Kinas næststørste samhandelspartner i Afrika og samhandelen er steget til mere end det dobbelte siden 2003¹³¹. De kinesiske olieselskaber jagter til stadighed nye aftaler for at sikre olieleverancer, og Angola er i denne forbindelse central. Det angolanske selskab Sonangol og det kinesiske Sinopec har en langsigtet aftale om levering af olie,

¹²⁵ Cindy Hurst: China's oil rush in Africa, side 5.

¹²⁶ <http://www.un.org/special-rep/ohrlls/ldc/list.htm>

¹²⁷ Cindy Hurst: China's oil rush in Africa, side 7.

¹²⁸ Ian Taylor, China's oils diplomacy in Africa, side 950.

¹²⁹ Cindy Hurst: China's oil rush in Africa, side 7.

¹³⁰ Ian Taylor, China's oils diplomacy in Africa, side 939.

¹³¹ Ian Taylor, China's oils diplomacy in Africa, side 947.

ligesom de to selskaber i fællesskab undersøger muligheden for etablering af offshore faciliteter og nye raffinaderier i Angola¹³².

Ligesom med Sudan er Kinas olieengagement i Angola kontroversielt. Angola har, efter 27 års borgerkrig, hvor både økonomien og infrastrukturen lå i ruiner¹³³, haft behov for kapital til genopbygning. Også her så man vestlige tilbud om hjælp være behæftet med betingelser om demokrati, og en påtvungen udvikling til bekæmpelse af fattigdom, mens man fra Kinas side var parate til at investere betingelsesløst – i hvert fald hvad angår politiske restriktioner. Til gengæld var aftalen behæftet med betingelser om levering af 10.000 tønder olie om dagen som i øvrigt senere skulle stige til ca. 40.000 tønder olie om dagen. Oven i købet blev det 2 mia. US\$ store lån betinget af, at 70 % af de indgåede kontrakter i forbindelse med investering af de lånte penge, skulle gå til kinesiske firmaer¹³⁴.

Dermed havde Kina skaffet sig et solidt fodaftryk i Angola, og menes blandt andet at have haft succes med at vinde energikontrakter for næsen af andre internationale firmaer i kraft af milliard lånet. Til sammenligning tilbød Indien at restaurere jernbaner for en tiendedel af det beløb Kina tilbød, hvilket har gjort valget let for de angolanske magthavere¹³⁵.

Angola udgør derfor et eksempel på Kinas hårde satsning på sikring af ressourcer via en "noget-for-noget" politik, som både Kina og de angolanske statsledere kan leve med. Eksemplet understøtter desuden den valgte teoretiske vinkel, hvor stater i det realistiske perspektiv udelukkende handler med det formål at få "noget" retur.

De kinesiske betingelser har efter alt at dømme været lettere for Angola at håndtere, og Kina har hjulpet landet på fode med store investeringer. De kinesisk-angolanske aftaler peger dog på, at Kinas incitament til at hjælpe primært hænger sammen med inddækning af eget ressourcebehov.

4.5.4 Nigeria.

Tidligere var Kina lukket ude af det nigerianske oliemarked af vestlige firmaer, men via politisk dygtighed, tålmodighed og teknologisk støtte lykkes det Kina at få foden indenfor¹³⁶. Et af de mere bemærkelsesværdige teknologiske bidrag var løftet om at bygge og opsende en kommunikationssatellit¹³⁷, hvilket vurderes at have haft en vis betydning for de kinesiske firmaers muligheder for at komme ind på det nigerianske oliemarked.

Den væsentligste og mest iøjnefaldende aftale synes at være en aftale til en værdi af 4 mia. US\$, hvor Kina til gengæld for at investere i nigeriansk infrastruktur får rettigheder til fire store olie platforme, hvoraf de to er placeret i det olierige Niger Delta, mens de to andre er placeret i et indtil videre uudnyttet, men særdeles olierigt område. Aftalen kom i hus med Præsident Hu Jintaos mellemkomst, og aftalen menes at kunne være startpunktet for endnu flere aftaler¹³⁸.

¹³² Ian Taylor, China's oils diplomacy in Africa, side 947.

¹³³ Cindy Hurst, China's oil rush in Africa, side 9

¹³⁴ Ian Taylor, China's oils diplomacy in Africa, side 947.

¹³⁵ Cindy Hurst, China's oil rush in Africa, side 10.

¹³⁶ Cindy Hurst, China's oil rush in Africa, side 11.

¹³⁷ Cindy Hurst, China's oil rush in Africa, side 11.

¹³⁸ http://www.ft.com/cms/s/0/b6d778f6-d541-11da-93bc-0000779e2340.html?nclick_check=1

Herudover har Kina indgået en aftale vedr. køb af råolie til en samlet værdi af 800 mio. US\$, hvilket svarer til levering af ca. 30.000 tønder olie om dagen i fem år.

Total set menes Kina at ville investere i alt 7 mia. US\$ i Nigeria over en lang række sektorer. Denne massive investering giver utvivlsomt Kina mulighed for at sikre olieleverancer fra Nigeria i en anseelig fremtid, og bemærker sig i øvrigt ved, at Kina har været villig til at investere i projekter, der på forhånd så mindre lukrative ud for de vestlige investorer, hvilket bl.a. bestod i overtagelse af et privat olieraffineri¹³⁹.

4.5.5 Congo

I den vestafrikanske stat Congo estimeres der at være en oliereserve svarende til 1,5 mia. tønder. Da det meste af dette er placeret offshore er Congo afhængig af fremmed know-how og teknologi, da de ikke selv har ressourcerne¹⁴⁰.

Congo har primært eksporteret til Vesteuropa og USA men også her er Kina på vej ind. I 2002 underskrev Kina en aftale med Congo om levering af op til 20.000 tønder olie om dagen, og i 2005 er der på regeringsniveau indgået en aftale, der autoriserer det kinesiske firma Sinopec til at udnytte offshore muligheder¹⁴¹.

4.5.6 Algeriet.

Selvom Algeriet historisk primært har eksporteret til Vesteuropæiske stater er Algeriet nu i højere grad begyndt at eksportere til Kina. Dette er blandt andet sket som følge af kinesiske Sinopecs samarbejde med algeriske Sonotrach om udvikling af Zarzaitine oliefeltet i Sahara ørkenen. Sinopec har således investeret hhv. 525 mio. US\$ i 2002 og 350 mio. US\$ i 2003 samtidig med at China National Oil and Gas Exploration and Development CO vandt en kontrakt med henblik på at bygge et olieraffineri i nærheden af Adrar¹⁴².

Der er altså noget der tyder på, at Kina også er på vej ind i afrikanske stater, der har historiske bindinger til tidligere kolonimagter i Europa, hvilket understreger Kinas stigende behov for olie.

4.6 Fremtidige ressourcemæssige risici for Kina

Med Kinas relativt høje vækst og det stigende behov for olie, råstoffer og andre naturressourcer er Kina i stigende grad blevet afhængig af import. Denne afhængighed gør Kina sårbar, idet den fortsatte vækst således også bliver afhængig af at de fornødne ressourcer kan tilvejebringes. En af Kinas udfordringer bliver derfor at sikre forsyningslinjer og sikre den tilstrækkelige import.

Derudover kan Kina risikere at blive sårbar overfor svingende priser på ressourcer, hvilket Kina til en vis grad forsøger at kontrollere gennem deres aftaler med især de afrikanske stater. Kina vil dog forventeligt ikke helt kunne eliminere denne risiko.

¹³⁹ <http://www.cfr.org/publication/8436>

¹⁴⁰ Cindy Hurst, China's oil rush in Africa, side 12.

¹⁴¹ Cindy Hurst, China's oil rush in Africa, side 13.

¹⁴² Cindy Hurst, China's oil rush in Africa, side 12.

4.7 Delkonklusion vedr. Kinas behov for ressourcer fra Afrika

Der er en direkte sammenhæng mellem den generelle stigning i den kinesiske levestandard, det voldsomt stigende forbrug og Kinas stærkt forøgede behov for ressourcer, som følge af at millioner af mennesker er kommet over fattigdomsgrænsen og en medfølgende stigende urbanisering.

Kina er på en lang række forbrugsmæssige områder ved at overhale store vestlige lande og der er en markant stigning i antallet af højtuddannede kinesere. Denne stigning har medvirket til en kraftig stigning i efterspørgslen efter stål, kobber, zink og nikkel, der alle er væsentlige i forbindelse med produktion af fx biler og elektronisk udstyr. Der ses derfor også en sammenhæng mellem den demografiske udvikling i Kina og behovet for særlige naturressourcer, idet landet i stigende grad bevæger sig hen mod et "tertiært" samfund.

Også olieforbruget er steget, og udgør en stadig vigtigere ressource for Kina, som i stigende grad importerer dette - også selvom Kina har været nettoimportør af olie siden starten af 1990'erne.

Mønsteret i Kinas olieimport er ændret sig siden starten af 1990'erne, hvor langt størstedelen af den importerede olie kom fra det asiatiske område til i dag, hvor knap en tredjedel af olien kommer fra de afrikanske stater. Der er desuden forhold der peger på, at andelen af olie fra Afrika vil stige i fremtiden.

Dette forhold understreges med al tydelighed af de store kinesiske oliefirmaers indtog i Afrika og de markante olieaftaler, der er indgået i Sudan, Angola og Nigeria, hvor Kina har udnyttet vestlig tilbagetrækning som følge af hhv. problematiske forhold omkring menneskerettigheder, investeringer uden betingelser og lovning om satellit teknologi. Derudover har Kina gennemført bemærkelsesværdige investeringer i de tre lande samt i fx Congo og Algeriet, der tilsammen peger på, hvor vigtig import af olieressourcer fra Afrika er for Kina.

Samlet set synes der således at være sammenhæng mellem Kinas stigende behov for ressourcer og den offensive satsning i Afrika med hensyn til at skaffe olie og andre vitale ressourcer.

I forhold til den offensive realisme er den bevidste satsning på netop ressourceområdet desuden en væsentlig del i forbindelse med at vedligeholde og udbygge sin status som stormagt, hvilket således peger på, at den kinesiske ressourcesatsning er et led i en national Grand Strategy, der skal understøtte et højere formål om maksimering af statens magt.

Vigtigheden af en sådan Grand Strategy understreges af det forhold, at den kinesiske vækst kan blive truet såfremt tilvejebringelsen af ressourcer ikke understøttes i tilstrækkelig grad. Kina har behov for at sikre egne forsyningslinjer, ligesom det har været tilfældet i projektet omkring en pipeline i Sudan. Der synes således at være direkte sammenhæng mellem Kina førte strategi og den offensive satsning i Afrika.

5 ANALYSE AF KINAS INVESTERINGER.

5.1 Formål og indledning.

Formålet med dette kapitel er at foretage en redegørende analyse af Kinas investeringer i Afrika med udgangspunkt i Kinas "Outwards Foreign Direct Investment" (OFDI) og "Official Development Aid" (ODA). Kapitlet er et naturligt supplement til de to foregående kapitler vedrørende de kinesiske politiske initiativer og Kinas ressourcebehov, hvorfor der vil være forhold med direkte sammenhæng til disse.

Opgavediskussionen og sammenhængen med de øvrige kapitler pegede på, at følgende områder vil være relevante at analysere i forbindelse med Kinas investeringer i Afrika.

- Kinas udenlandske investeringer generelt.
- Kinas investeringer i Afrika generelt.
- Investeringer rettet mod ressourcer
- Olierelaterede investeringer.
- Kinesiske investeringer rettet mod afrikanske markeder.
- Øvrige investeringer.
- Investeringer fra statsejede banker.
- Kinesisk arbejdskraft og kinesiske borgere i Afrika.
- Konsekvenser for Afrika.

5.2 Kinas udenlandske investeringer generelt.

Før Kina indførte sin "åben dør" politik i slutningen af 1970'erne investerede Kina stort set ikke uden for landets egne grænser¹⁴³. Siden da er Kinas OFDI vokset til et beløb på 90,6 mia. US\$ med udgangen af 2006, hvilket har gjort Kina til det førende land hvad angår OFDI i Afrika, vel at mærke sammenlignet med øvrige udviklingslande¹⁴⁴.

Kinas investeringer i Afrika er generelt karakteriseret ved at være temmelig forskelligartede, og spreder sig ud over 48 forskellige afrikanske stater¹⁴⁵.

Især indenfor de seneste år har Kinas OFDI eksploderet i vækst og der har i perioden 2000-2006 været tale om en årlig vækst på 116 %¹⁴⁶, hvilket har bragt Kina op på 4. pladsen i forhold til OFDI - sammenlignet med øvrige udviklingslande, og Kina er samtidig det udviklingsland med 6. flest udenlandske aktier¹⁴⁷. Kinas OFDI er således blevet 19 gange større i 2006 end det var i 2000¹⁴⁸. Herunder illustreres stigningen i de offentligt tilgængelige tal for Kinas udenlandske investeringer.

¹⁴³ OECD Investment Policy Reviews: China 2008, side 66.

¹⁴⁴ Ibid, side 67.

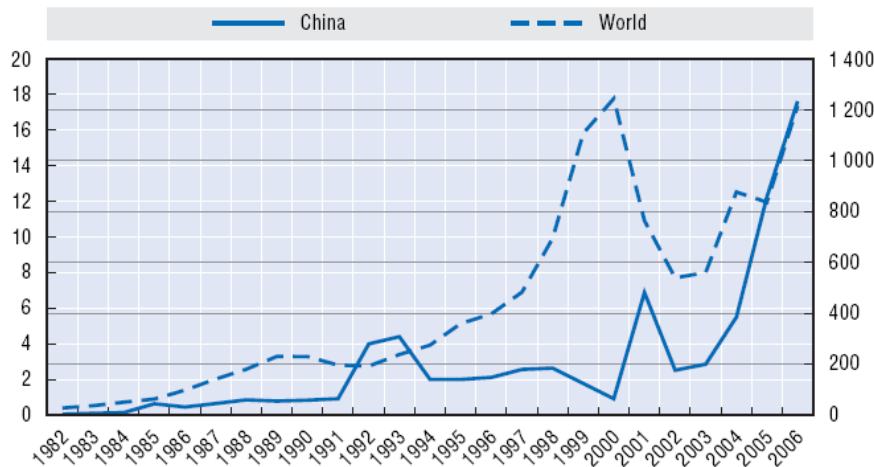
¹⁴⁵ Ibid.

¹⁴⁶ Ibid, side 68.

¹⁴⁷ Ibid, side 66.

¹⁴⁸ Ibid, side 66.

Figure 3.1. **China's OFDI – flow: 1982-2006**
USD billions

Note: The left vertical axis measures China's OFDI and the right axis measures the world's OFDI.
Source: MOFCOM and UNCTAD.

Kurven underbygger den kinesiske vækst, hvor især de seneste 10 år er karakteriseret ved en enorm vækst. Nedenstående tabel viser numerisk i hvor høj grad OFDI har udviklet sig siden 2003.

Table 3.A1.1. **China's OFDI flow**

	1982-89 (average)	1990-99 (average)	2000-06 (average)	2003	2004	2005	2006
Amount (USD million)	453	2 323	6 938	2 855	5 498	12 261	17 634
As a share in the world OFDI (%)	0.4	0.8	0.8	0.5	0.6	1.5	1.5
Rank in the world	22	22	23	25	22	17	18
As a ratio in China's GDP (%)	0.1	0.3	0.3	0.2	0.3	0.5	0.7

Source: OECD calculation based on the data from IFS, MOFCOM and UNCTAD.

Kina har altså bevæget sig fra at være et "lukket kredsløb" med ringe interesse i – og dårlige økonomiske muligheder for at investere ud over egne grænser. Fra tidligere kun at være målet for fremmede investeringer, har Kina nu bevæget sig i retningen af også at være den investerende part. Der er dog fortsat en lang række udenlandske investorer i Kina, hvilket ikke er en del af denne undersøgelse (som angivet i afgrænsningen).

Den enorme vækst har bragt Kina op blandt sværvægtene i forhold til andre udviklingslande, men det bør desuden sættes i forhold til de øvrige internationale spillere – og i særdeleshed i forhold til industrilandene. For selvom Kinas OFDI er vokset fra ingenting til knap 100 mia. US\$ besidder Kina stadig kun knap 1 % af de samlede OFDI aktier i verden og er i forhold til deres BNP stadig langt efter de førende industrilande¹⁴⁹. Også i forhold til Afrika ligger Kina stadig noget efter Europa og USA, men tendensen peger på en gradvis for-

¹⁴⁹ OECD Investment Policy Reviews: China 2008, side 66.

skydning af dette forhold, idet alt tyder på, at Kina fortsat vil søge udenlandske investeringsmuligheder, og at Kinas OFDI rate dermed vil stige i fremtiden¹⁵⁰.

Når man anskuer Kinas OFDI er det dog værd at bemærke, at de officielle tal, som i øvrigt er angivet af det kinesiske "Ministry of Commerce" (MOC), kan være udtryk for en undervurdering af de samlede kinesiske investeringer i udlandet. OECD angiver således i sin rapport, at de officielle statistikker kan være alvorligt undervurderet i forhold til virkeligheden, da disse statistikker ikke medtager en række reinvesteringer foretaget med fortjenesten af allerede eksisterende investeringer, og de eventuelle lån fra moderselskab til datterselskab¹⁵¹. Dette hænger sammen med, at MOC indsamler data på baggrund af officielt godkendte investeringer, og at investeringer fra firmaer der har "sneget sig udenom" denne godkendelse ikke er medtaget i statistikken¹⁵².

Der er således grund til at tro, at Kinas samlede OFDI er betragteligt højere end det er angivet i de officielle statistikker.

I forhold til Kinas engagement i Afrika sker der altså en markant ændring fra 1979 i forbindelse med den åbne dørs politik, og i særdeleshed i perioden efter årtusindeskiftet. Fra at være udviklingslande med fælles interesser, er der sket et skred hen mod en mere fokus på kommercielle interesser, og Kinas investeringer i Afrika er steget markant set i forhold til stigningen fra både industrilande og de andre udviklingslande, der ligeledes har rettet OFDI mod Afrika.

5.3 Kinas investeringer i Afrika generelt.

Kinas forhold til Afrika er gået mod et mere kommercielt og økonomisk rationelt forhold, og efter årtusindeskiftet er væksten blevet så høj, at Kina nu er Afrikas næststørste handelspartner efter USA¹⁵³. Handlen mellem Kina og Afrika nåede over 50 mia. US\$ i 2006¹⁵⁴ og værdien af Kinas handel med Afrika er steget hastigere end en Kinas samlede handel med resten af verden¹⁵⁵. Kinas eksport til Afrika består primært af maskiner, transportudstyr, tekstiler, tøj og andre færdigt fremstillede produkter¹⁵⁶. Den samlede kinesiske import fra Afrika var dog i 2006 højere end eksporten, idet eksporten totalt udgjorde knap 23 mia. US\$ mens importen nåede op på knap 27 mia. US\$¹⁵⁷. Kinas import fra Afrika består langt overvejende af olie og naturgas, der i 2006 udgjorde 62 % af den samlede import¹⁵⁸. Kinas afhængighed af olieimport fra Afrika er stigende, og Afrika leverede i 2006 op mod en tredjedel af Kinas samlede import¹⁵⁹. Kinas fem væsentligste handelspartnere i Afrika er Angola, Sydafrika, Sudan, Nigeria og Congo¹⁶⁰.

¹⁵⁰ OECD Investment Policy Reviews: China 2008, side 68.

¹⁵¹ OECD Investment Policy Review: China 2008, side 71.

¹⁵² Ibid.

¹⁵³ Ibid, side 104

¹⁵⁴ Ibid.

¹⁵⁵ OECD Investment Policy Reviews: China 2008, side 105.

¹⁵⁶ Ibid.

¹⁵⁷ Ibid.

¹⁵⁸ Ibid.

¹⁵⁹ Ibid.

¹⁶⁰ Ibid

Kina anser altså i højere og højere grad Afrika som en vigtig kilde til væsentlige energiresourcer, vigtige naturlige ressourcer, men også i stigende grad som et hurtigt voksende marked til afsætning af kinesiske varer. Kina udbygger sin kommercielle position væsentligt, hvilket synes at have sammenhæng med Kinas tiltagende import af ressourcer og kan betragtes som en af effekterne af den aktive OFDI de seneste ca. 10 år. Dette bør dog ligeledes anskues i lyset af Kinas tiltagende "Official Development Assistance" (ODA), der er resultatet af stigningen i officielle kinesiske statsbesøg i de afrikanske stater, og som også retter sig direkte mod de kinesiske projekter i Afrika. ODA udgør et godt supplement til OFDI, og medvirker bl.a. til infrastrukturprojekter og til at eftergive den afrikanske gæld¹⁶¹, der kan stå i vejen for de kinesiske afsætnings- og samhandelsmuligheder.

5.4 Investeringer rettet mod ressourcer.

Som konkluderet i kapitel 4 er Kinas import af ressourcer evident for Kinas økonomiske vækst og de enorme mængder af disse ressourcers tilstedeværelse i Afrika har, i sagens natur, været med til at forme Kinas økonomiske forhold til Afrika.

Denne ressourcesøgende form for OFDI som Kina udøver i Afrika, er primært drevet af enkelte store statsejede virksomheder, og er dermed bakket stærkt op af den kinesiske regering¹⁶².

De største olieeksporterende afrikanske stater med tæt tilknytning til Kina er også dem som er mål for mange af Kinas OFDI infrastrukturprojekter, der i øvrigt gennemføres af kinesiske firmaer, og som desuden er koblet op af de fleste ODA programmer¹⁶³. De store OFDI aftaler indenfor ressourceområdet er altså ofte fulgt op med infrastrukturprojekter, som finansieres af den kinesiske stat. Der ses derfor en direkte kobling mellem den olieimport Kina foretager og de investeringer, der finder sted.

Førnævnte infrastrukturprojekter er typisk udført af kinesiske firmaer, som det desuden er krævet i forhold til vilkårene for Kinas godkendte lån og tilskud¹⁶⁴. Infrastrukturprojekter er typisk rettet mod havne, elværker, veje og jernbaner med henblik på at kunne støtte egne projekter i Afrika¹⁶⁵. De største ressource relaterede OFDI projekter ses for tiden i Algeriet, Angola, Congo, Elfenbenskysten, Ækvatorial Guinea, Gabon, Kenya, Libyen, Namibia, Nigeria og Sudan, hvor Kina har olie interesser. Derudover har Kina projekter i Congo, Demokratiske Republik Congo og i Zambia for så vidt angår kobber, mens der ydes støtte til krom projekter i Sydafrika og Zimbabwe, fiskeriprojekter i Ghana og Marokko samt et jernudvindingsprojekt i Gabon.

Kina satser altså bevidst på at investere i afrikanske infrastrukturprojekter, og har samtidig et regelsæt der tilsiger, at disse projekter skal udføres af kinesiske firmaer. Da disse firmaer er kontrolleret af den kinesiske stat, kan Kina rette udviklingen hen imod egne interesser og sin egen overordnede strategi, hvilket peger på, at de kinesiske investeringer foretages som led i en større strategisk satsning.

¹⁶¹ OECD Investment Policy Reviews: China 2008, side 105.

¹⁶² Ibid, side 110.

¹⁶³ Ibid, side 110

¹⁶⁴ OECD Investment Policy Reviews: China 2008, side 111.

¹⁶⁵ Ibid

5.5 Olierelaterede investeringer.

Følgende er en kronologisk gennemgang og vurdering af udviklingen indenfor det kinesisk-afrikanske oliesamarbejde med henblik på at illustrere den enorme udvikling indenfor dette område.

Tilbage i 2002 underskrev det statskontrollerede firma Sinopec en kontrakt med Algeriet til en værdi af 525 mio. US\$ vedrørende udvikling af Zarzaitine oliefeltet. Året efter fulgte firmaet CNPC efter og købte algeriske olieraffinaderier for 350 mio. US\$, og fik en aftale på plads omkring udnyttelse af oliereserver¹⁶⁶. Samtidig fik firmaet PetroChina en kontrakt med et algerisk firma vedr. fælles udvikling af oliefelter og bygning af et raffinaderi.

I 2004 underskrev Sinopec en aftale med Gabon omkring levering af råolie til Kina og i 2005 fik Angola et lån på 2 mia¹⁶⁷. US\$ til gengæld for en række aftaler på olieområdet. Dette lån blev i øvrigt udvidet med 1 mia. US\$ året efter, og er et eksempel på hvordan OFDI og ODA følges ad i de stater, hvor Kina især har interesser.

I 2005 indgik PetroChina en 800 mio. US\$ stor aftale med Nigeria national Petroleum omkring levering af 30.000 tønder råolie til Kina om dagen¹⁶⁸. Det blev samtidig offentliggjort, at Kina havde interesse i at udnytte olieresourcer i Elfenbenskysten, hvor Sinopec allerede havde investeret i offshore oliefelter.

I 2006 gik investeringerne for alvor i vejret med en investering på 2,3 mia. US\$ fra CNOOC for en stor aktieandel i nigerianske olie- og gasfelter samtidig med at CNOOC lavede en aftale med Kenya om udnyttelse af ca. 115.000 km² i den nordlige og sydlige del af landet¹⁶⁹.

Ligeledes i 2006 indgik Kina en aftale med Nigeria om rettigheder til at foretage olieboring, hvilket var en investering på 4 mia. US\$, samtidig med at det angolanske firma Sonongol bekendtgjorde, at Sinopec havde investeret i 40 % af aktierne i nogle lukrative oliefelter.

Udover ovenstående havde Kina indgået en række aftaler med bl.a. Congo, Madagaskar og Namibia om opbygning af raffinaderi kapaciteter og udnyttelse af nyopdagede olieresourcer¹⁷⁰.

Det er således især indenfor de sidste par år, at den massive kinesiske investering i den afrikanske olie i særdeleshed er taget til. Den forholdsvis offensive opbygning af raffinaderier og etablering af faste aftaler om levering af råolie peger på vigtigheden af disse resourcer for Kina og understreger i høj grad Afrikas betydning for Kina.

Fælles for de nævnte investeringer er, at de foretages af store statskontrollerede firmaer, hvilket peger på, at investeringerne er en del af en større kinesisk strategi. Dette under-

¹⁶⁶ International Affairs 82: 5, 2006: Ian Taylor, China's oil diplomacy in Africa., side 944.

¹⁶⁷ Ibid.

¹⁶⁸ Ibid, side 945.

¹⁶⁹ Ibid.

¹⁷⁰ Ibid.

streges desuden af, at de fleste kommercielle investeringer følges op af ODA, og at grænsen mellem OFDI og ODA i virkeligheden er flydende.

At der netop investeres så massivt i Angola og Nigeria er derfor ikke nogen tilfældighed, når man ser på netop disse to staters olieressourcer. De er begge blandt de største olieeksporterende stater, og de har begge brug for de kinesiske investeringer, om end det sandsynligvis binder dem endnu mere til Kina. På den anden side har især Angolas regering interessefællesskab med Kina om bl.a. ikke-indblanding, som analyseret i kapitel 3, hvor disse bindinger til Kina ikke vil være i modstrid med landets generelle interesser.

De kinesisk statsejede olie firmaer vurderes at være tæt forbundet med Kinas Afrika strategi. De kinesiske politikere har opfordret de statskontrollerede firmaer til at gå efter kontrakter i de stater (herunder især afrikanske) der producere olie, gas eller andre former for ressourcer.

Dette er især kommet til udtryk i Nigeria, hvor kinesiske firmaer i 2006 fik licens til at bore efter olie mod en kinesisk investering på 4 mia. US\$ til raffineringens faciliteter og strømforsyning. Kina strategi synes i øvrigt at være at koordinere investeringer på en sådan måde, at Kina har kontrol over alt fra olieproduktionen til forsyningslinjerne helt hjem til Kina, med henblik på at kunne holde prisen på olie under den internationale markedspris. Et andet godt eksempel herpå er Kinas involvering i Sudan, hvor China National Petroleum Corporation efter at have erhvervet boringsrettigheder i landet, startede med at bygge raffinaderier og pipelines til Port Sudan i Det Røde Hav. Denne 1500 km lange pipeline bygges af et kinesisk firma, mens et andet kinesisk firma i Port Sudan bygger en terminal til tankskibene. Sudan er dermed den største modtager af kinesiske investeringer, primært på baggrund af de store kinesiske engagementer i olieindustrien¹⁷¹.

5.6 Øvrige kinesiske aktiviteter rettet mod afrikanske markeder.

Ud over de store ressourc søgende kinesiske investeringer i Afrika eksisterer der også talrige små private investorer, der retter sig mod handel, engrossalg, detailhandel, fabrikation og tilsvarende¹⁷².

Af denne type investeringer findes der især to nævneværdige typer i Afrika, der retter sig mod enten de afrikanske markeder eller mod tredjeparts markeder, som fx industrilande i Europa eller mod USA.

Den første af de to typer retter sig derimod direkte mod de afrikanske markeder, og selv om de lokale afrikanske markeder fortsat er relativt små, bliver disse dog udnyttet af kinesiske firmaer. Dette gør sig især gældende indenfor servicefag og i bygge- og anlægsbranchen. Kinesiske firmaer vurderes nemlig at have en konkurrencefordel i forhold til konkurrerende lande, idet de har let adgang til kinesisk ejede banker og en relativ billig arbejdskraft samt billigt udstyr fra Kina¹⁷³.

¹⁷¹ Asian Times: http://www.atimes.com/atimes/China_Business/GJ12Cb01.html

¹⁷² Ibid, side 110.

¹⁷³ Ibid side 111 og side 113.

Den sidste af de to typer, der retter indirekte retter sig mod de velhavende industrilande kan bl.a. kan ses som en udnyttelse af en den amerikansk-afrikanske "African Growth and Opportunity Act" (AGOA), hvor USA under AGOA åbner mulighed for lettere afrikansk eksport af varer til USA¹⁷⁴. Desuden udnyttes de tilsvarende europæiske aftaler med Afrika, hvor fx initiativet omkring "Everything But Arms" (EBA)¹⁷⁵, vurderes at have medvirket til oprettelse af tøjfabrikker i Lesotho, Mauritius, Rwanda og Swaziland samt investeringer i produktion og landbrug i Tanzania¹⁷⁶.

Uanset typen må det dog vurderes at tilgodese kinesiske interesser, og medvirker til et stadig mere markant kinesisk fodaftryk på de afrikanske markeder.

Formålet med udnyttelse af AGOA og EBA synes at være, at industrilandene er forpligtet til at aftage forskellige varer med henblik på at støtte den afrikanske økonomi. Det er således interessant, at kineserne synes at have fundet en gunstig vej for egne firmaer, og at kineserne dermed indirekte formår at bruge Afrika som springbræt for afsætning af varer til fx USA og Europa.

Investeringerne rettet mod de afrikanske markeder er altså i fortsat vækst og retter sig desuden både mod Afrika og mod den industrialiserede verden, og der er noget der tyder på, at kineserne har en konkurrencefordel. Denne fordel forstærkes af, at Kina i en lang række lande eftergiver gæld til de afrikanske stater og desuden investerer i lande, hvor de samtidig selv aftager en del varer – primært i form af olie og råstoffer.

5.7 Øvrige investeringer.

Udover at investere direkte i olie- og gasindustrien eller anden form for energiudvinding, lægges der fra kinesisk side også vægt på en lang række andre projekter.

De fleste kinesiske firmaer er involveret i opbygning af transportveje, elektricitet samt kommunikationsinfrastruktur. Især har kineserne iværksat større projekter indenfor infrastruktur syd for Sahara på grund af de forholdsvis lave byggeomkostninger i disse stater. Der er primært tale om fysisk konstruktionsarbejde i form af veje, vand, kloakering og bygning af regeringsbygninger og broer. I 2005 have Kina kontrakter indenfor konstruktionsbranchen til en værdi af 34 Mia. US\$ og 43 ud af de 225 førende globale firmaer var på det tidspunkt fra Kina¹⁷⁷.

De fleste af de allerstørste infrastrukturprojekter er domineret eller som minimum overordnet ledet af de store statsejede kinesiske firmaer. Fx styrer Chinese Road and Bridge Corporation over 500 projekter i Afrika, hvoraf bygning af Merowe Dæmningen i Sudan og vandkraftværket i Kafue Gorge i Zambia bl.a. kan nævnes¹⁷⁸.

I Sydafrika og i Botswana bygger kinesiske firmaer hoteller og andre dele af den infrastruktur, der skal fremme turisme.

¹⁷⁴ http://www.agoa.gov/agoa_legislation/agoa_legislation.html

¹⁷⁵ <http://www.cnm.org/documents/studies/Everything%20but%20Arms%20study.pdf>

¹⁷⁶ OECD Investment Policy Reviews: China 2008, side 111

¹⁷⁷ Marcel Kitissou: Africa in China's global strategy. Side 139.

¹⁷⁸ Center of China's Transnational Relations, Working Paper no. 12 (2006), side 31

Herudover har den kinesiske tekstilindustri bredt sig udover en lang række afrikanske stater, hvor de som nævnt i pkt. 5.4 udnytter industrilandenes samhandelsaftaler med Afrika.

Slutteligt er kinesiske firmaer begyndt at investere i landbrugssektoren, hvor der er lejet landbrugsjord, ligesom Kinesiske firmaer har indgået i joint ventures indenfor fiskeriområdet¹⁷⁹.

Disse øvrige investeringer peger i retningen af, at Kina har en holistisk tilgang til den strategiske satsning på Afrika, idet de store investeringer på kontinentet er bakket op af en række projekter til direkte eller indirekte støtte for egne projekter. Især udbygning af veje, el og øvrig infrastruktur anses som værende til fordel for de kinesiske firmaer.

5.8 Investeringer fra statsejede banker.

Kinas investeringer kommer til udtryk ved hjælp af både direkte støtte fra den kinesiske regering samt mere indirekte via statskontrollerede banker og firmaer.

De kinesiske storbanker, "China Export and Import Bank" (Exim Bank) og China Development Bank" (CDB) er begge statsejede, og har begge været meget aktive i forbindelse med finansiering af kinesiske projekter i Afrika¹⁸⁰.

Exim Bank er verdens tredje største eksportkredit agentur med sine 17 mia. US\$ i årlige udbetalinger, hvoraf mellem 6 og 7 mia¹⁸¹ US\$ i 2007 gik til kinesiske projekter i Afrika. Dette svarer i øvrigt til ca. 20 % af bankens samlede forretningskapacitet. Disse økonomiske engagementer understreger vigtigheden af de kinesiske investeringer i Afrika, og når man sammenholder det med Exim Banks ansvar for at implementere et 5 mia. US\$ stort kreditfordels projekt til Afrika, som i øvrigt blev lovet af Kina under det tredje FOCAC i Beijing¹⁸², får man et billede af, i hvor stor grad disse statskontrollerede banker har del i Kinas afrikanske satsning.

Exim Bank har i øvrigt planer om at stille yderligere 20 mia. US\$ til rådighed for handels finansiering og infrastrukturprojekter i perioden 2008-2010¹⁸³.

De projekter, der er finansieret af Exim Bank, retter sig primært mod udvikling af infrastrukturen, herunder dæmninger, vandkraft, varmeværker, oliefaciliteter, kobber miner og jernbaner¹⁸⁴.

CDB er ansvarlig for administration af den såkaldte "China Africa Development Fund" (CADFund) til en værdi af 5 mia. US\$, som også blev til under det tredje FOCAC i 2006. Målet med CADFund er at fremme det økonomiske samarbejde mellem Kina og Afrika ved at investere i Kinesiske firmaer med base i Afrika eller i kinesiske firmaer med umiddelbare planer om at investere i Afrika. Fokus for CADFund er landbrug, fabrikation og infrastruktur som fx strøm, transport, telekommunikation, vandforsyning osv.

¹⁷⁹ Marcel Kitissou: Africa in China's global strategy. Side 140

¹⁸⁰ OECD Investment Policy Reviews: China 2008, side 115.

¹⁸¹ OECD Investment Policy Reviews: China 2008, side 115.

¹⁸² OECD Investment Policy Reviews: China 2008, side 115.

¹⁸³ Financial Times 18. may 2007: China pledges USD 20 billion for Sub-Saharan Africa.

¹⁸⁴ OECD Investment Policy Reviews: China 2008, side 115.

De statsejede banker, og dermed den kinesiske stat, støtter altså direkte den økonomiske udvikling i Afrika med store lån og finansieringsmuligheder. Når man ser nærmere på arten af investeringsprojekter retter det sig meget mod infrastrukturen, og synes at være en uvurderlig støtte for kinesiske firmaer i området for så vidt angår både transport, produktion og strømforsyning.

CADFund kan umiddelbart ligne en økonomisk hjælpepakke fra Kina til Afrika, men den retter sig også mod de kinesiske initiativer, og synes dermed at støtte Kina i bestræbelserne på at få noget ud af Afrika, selvom det naturligvis ikke kan udelukkes, at afrikanerne på kort sigt vil opleve økonomisk fremgang. Der er altså noget der peger på, at de økonomiske hjælpepakker er etableret med henblik på, at Kina selv skal have noget ud af det.

5.9 Kinesisk arbejdskraft og kinesiske borgere i Afrika.

Kinesiske arbejdere er billig arbejdskraft indenfor især fabrikerings og konstruktions fagene. I 2006 var ca. 74.000 kinesiske arbejdere midlertidigt involveret i kinesiske projekter i Afrika, og rangerede fra alt mellem fremmede eksperter og menige arbejdere¹⁸⁵.

Udover disse midlertidige arbejdere menes der at bo over 100.000 kinesere i Sydafrika mens der bor titusinder af kinesere i både Algeriet, Nigeria, Sudan og Zimbabwe¹⁸⁶. De fleste af disse fastboende kinesere er småhandlende, som sælger billige varer, og ofte kun er i besiddelse af begrænset kapital. I fx Senegal er der udsprunget små kinesiske virksomheder, som importerer netop billige varer og som driver bl.a. restaurationsvirksomheder og generelt ser man kinesiske småhandlende over det meste af Afrika¹⁸⁷.

Ud over fastboende og midlertidige arbejdere vokser den kinesiske turisme til Afrika, hvor der fra 2004 til 2005 var en stigning på over 100 %, idet der var registreret over 110.000 kinesiske turister i Afrika i 2005¹⁸⁸. Den kinesiske regering har i den forbindelse godkendt 15 forskellige afrikanske lande som turistmål for kinesere¹⁸⁹.

Der er altså ikke alene tale om store kinesiske firmaer i Afrika, idet der også på et mere jordnært plan sker en større og større påvirkning af Afrika fra kinesisk side. Ovenstående peger på, at afrikanerne i højere og højere grad oplever kinesere i dagligdagen, og at de på alle planer af dagligdagen vil stifte handle med, møde eller måske arbejde for med eller for en kineser.

5.10 Afrikanske konsekvenser af de kinesiske investeringer.

Det massive indryk af kinesiske firmaer og den store kinesiske indflydelse i Afrika har givet anledning til stigende uro flere steder i Afrika, og kan på sigt komme til at udgøre et problem for Kina.

Der er eksempler på grov udnyttelse af naturen, som fx i Gabon i 2006, hvor den gabonesiske regering beordrede det kinesiske firma Sinopec til at stoppe sine aktiviteter i Loango

¹⁸⁵ The Washington Quarterly, Summer 2007, The Tenuous Hold of China Inc. in Africa, side 41.

¹⁸⁶ Center of China's Transnational Relations, Working Paper no. 12 (2006), side 29

¹⁸⁷ Herald Tribune: <http://www.ihl.com/articles/2006/08/18/news/africa.php?page=1>

¹⁸⁸ Harry G. Broadman, Africa's Silk Road, side 343.

¹⁸⁹ Harry G. Broadman, Africa's Silk Road, side 343

National Park, som følge af amerikanske beskyldninger omkring kinesisk vanhelligelse af skoven¹⁹⁰.

I Zambia er der eksempler på, at minearbejdere protesterede over dårlige arbejdsforhold og manglede løn, og der er eksempler på stigende bekymring over de miljømæssige konsekvenser af kinesisk styrende mine projekter i zambiske og congolesiske kobberminer samt i titanium projekter i økologisk sensitive dele af Mozambique, Kenya og Tanzania¹⁹¹. Et af problemerne synes at være, at de kinesiske firmaer ikke er bekendte med lokale skikke, love og institutioner, hvilket bringer dem på kant med de lokale. Desuden skaber den store konkurrence mellem de forskellige kinesiske firmaer behov for at de enkelte firmaer skærer ned på udgifterne, hvilket i stigende grad går ud over arbejdsforholdene og sikkerheden¹⁹². Et af de mest åbenlyse eksempler herpå, er en eksplosion i en kinesisk ejet kobbermine i Zambia, hvor 51 arbejdere blev dræbt som følge af dårligt uddannede folk og ringe sikkerhed¹⁹³.

De store kinesiske SOE, der er involveret i udvinding af råstoffer, skaber desuden frygt blandt afrikanske ledere og internationale organisationer, for kinesisk dominans i afrikanske områder. Dette skaber flere steder gnidninger mellem lokale og kinesiske firmaer, de steder, hvor afrikanerne ser sig udkonkurreret og kinesiske firmaer kritiseres desuden for at stjæle afrikanske jobs og underminere traditionelle markeder¹⁹⁴.

5.11 Delkonklusion vedrørende kinesiske investeringer i Afrika.

Kina har finansielt gennemgået en markant transition de sidste 10 år, og er gået fra at være en stat, hvor fremmed kapital søgte hen til at være både et mål for fremmede investeringer, men i særdeleshed også en stat, der strategisk satser på investeringer uden for landets grænser. Kinas OFDI er gået fra stort set ingenting til over 100 mia. US\$ årligt, hvilket fortsat forventes at stige. Kina er dermed blandt de førende udviklingslande og er økonomisk på vej til at hale ind på flere industrilande for så vidt angår investeringer ud over egne landegrænser.

Kinas OFDI følges med ODA og der er en klar sammenhæng mellem de offentlige investeringer, donationer mv. og investeringerne fra de kinesiske firmaer. De fleste, og i særdeleshed de største kinesiske firmaer i Afrika, er enten ejet eller kontrolleret af den kinesiske stat, hvorfor det tyder på, at investeringerne i Afrika følger en bevidst kinesisk strategi.

De mest markante investeringer i Afrika er indenfor oliebranchen, hvor der investeres i både licenser til selv at bore efter olie, raffinaderier, pipelines samt havne anlæg. Kinas samlede import fra Afrika består langt overvejende af olie og gas, hvorfor investeringerne synes at have direkte sammenhæng med denne import. Investeringerne støttes af store investeringer indenfor veje, jernbaner og infrastruktur, hvorfor der ligeledes ses en sammenhæng mellem olierelaterede projekter og infrastrukturprojekter.

¹⁹⁰ Marcel Kitissou: Africa in China's global strategy, side 147.

¹⁹¹ The Washington Quarterly, sommer 2007: The Tenuous Hold of China Inc. in Africa, side 46.

¹⁹² Ibid.

¹⁹³ <http://granitestudio.org/2007/02/03/the-new-chinese-colonialism-theses-from-zambias-chambishi-copper-mine/>

¹⁹⁴ The Washington Quarterly, sommer 2007: The Tenuous Hold of China Inc. in Africa, side 46.

Statsejede kinesiske banker støtter de kinesiske investeringer med store, lavt forrentede lån, og er således forudsætningsskabende for gennemførelse af den kinesiske politik overfor Afrika. Der er klar sammenhæng mellem den vedtagne støtte i forbindelse med fx FOAC og de investeringer der foretages.

Det er desuden de kinesiske banker, der er ansvarlige for Kinas udviklingsfond, hvor den 5 mia. US\$ store udviklingsfond skal fremme de kinesiske firmaer i Afrika, hvilket giver staten alle muligheder for at kontrollere hvilke firmaer, der skal nyde fremme. Også dette peger på, at de kinesiske investeringer følger en klar overordnet kinesisk strategi, og at det umiddelbart er kinesiske interesser frem for forretningsmæssige interesser, der er dominerende.

Kina har rettet en lang række mindre investeringer mod de afrikanske markeder, og har desuden investeret i en lang række virksomheder, der udnytter vestlig-afrikanske aftaler om at aftage varer fra Afrika. Kina har derfor et stort fodaftryk indenfor en lang række industrielle sektorer, som i sidste ende er koordineret og i en vis udstrækning kontrolleret fra officiel kinesisk side, idet den langt overvejende del af disse firmaer er statsejede eller statskontrollerede.

Samlet set ser det ud til, at der er en klar sammenhæng mellem de kinesiske investeringer og Kinas interesse i oliesektoren. Investeringerne de seneste 5-10 år understreger med al tydelighed Afrikas vigtighed for Kina, og da der er tale om investeringer fra statskontrollerede firmaer, der har investeret penge lånt af statskontrollerede banker, synes det at være en ret klar del af en national strategi. Dette underbygges yderligere af, at et kinesisk firma tilmed bygger en 1.500 km lang pipeline til en havneterminal, også kinesisk bygget, med henblik på at Kina kan kontrollere både oliefelt, raffinering og forsyningsvejen hjem til Kina.

Men der er også udfordringer for kineserne. Den forøgede kinesiske tilstedeværelse i Afrika giver også større fokus, og kinesernes manglende respekt for bl.a. lokale skikke eller for miljøet er en mulig kilde til tiltagende problemer. For meget fokus på avance og for stor indbyrdes konkurrence mellem de kinesiske firmaer i Afrika kan medføre dårlige arbejdsvilkår og ringe sikkerhed. Resultatet risikerer at blive en stigning i mindre afrikanske oprør og utilfredshed med den kinesiske tilstedeværelse. Desuden udkonkurrerer kinesiske firmaer flere steder de lokale, hvilket skaber utilfredshed med den kinesiske tilstedeværelse.

6 KONKLUSION.

6.1 Formål og indledning.

Formålet med dette kapitel er, på baggrund af de udtagne delkonklusioner i de tre foregående kapitler at foretage en samlet analyse, som skal besvare den stillede problemformulering.

Med baggrund i et offensivt realistisk perspektiv analyseredes og vurderedes Afrikas betydning for Kinas status og udvikling som stormagt. Teorien blev operationaliseret således, at delkonklusioner vedrørende politisk samarbejde, Kinas behov for ressourcer og Kinas investeringer i Afrika skulle danne baggrund for en samlet besvarelse af problemformuleringen.

6.2 Samlet konklusion.

På baggrund af den redegørende analyse, og de udtagne delkonklusioner, kan det konkluderes, at Kina, set i et offensivt realistisk perspektiv, anvender Afrika som en del af en overordnet "Grand Strategy", med henblik på at tilgodese egen vækst og udvikling. Dette understreges af flere forhold.

For det første er Kinas engagement i - og samarbejde med Afrika nærmest eksploderet gennem de seneste 10 år. De gode intentioner om fælles ideologi og håb for fremtiden, der blandt andet fremgår af Kinas Afrika Policy, synes mere at være flotte ord, der i virkeligheden dækker over kyniske hensigter, som først og fremmest dækker kinesiske behov. På kort sigt kan man dog tydeligt få øje på afrikanske gevinster, idet man fra kinesisk side ikke stiller betingelser i forbindelse med fx gældseftergivelse eller massive investeringer i infrastruktur. Til gengæld må de afrikanske magthavere acceptere et massivt indtog af kinesiske firmaer og en lang række kinesiske varer på hylderne i detailhandlen. Prisen for den kinesiske støtte synes altså at være langsigtede afrikanske problemer med at konkurrere med kineserne om eget hjemlige marked og kan desuden øge ledigheden i de forskellige afrikanske stater.

I forhold til Kinas rolle i det internationale samfund kan det ligeledes konkluderes, at Kina anvender de afrikanske stater som en del af en overordnet strategi, der øger Kinas magtposition. Med sin offensive tilstedeværelse på det afrikanske kontinent og den massive støtte har Kina formået at "købe" sig støtte i forhold til FN. Gevinsten for de afrikanske stater i den forbindelse er til gengæld en beskyttelse af udemokratiske, og i flere tilfælde diktatoriske styreformere, da Kina som permanent medlem af sikkerhedsrådet kan blokere for evt. indgriben i disse suveræne stater. Disse gensidige gevinster i hhv. Kina og Afrika falder i øvrigt i fin tråd med specialets realistiske paradigme, idet det understreger, at det internationale system er anarkisk og at staterne er overladt til sig selv.

Selvom det eksisterende internationale system (FN) ikke nødvendigvis altid har den fornødne betydning, har Kina alligevel haft succes med at bruge formelle internationale fora i forbindelse med en række sager. Dette illustreres dels af eksempel med Sudan, hvor Kina har haft stor betydning for FNs involvering, men også i forhold til at kunne isolere Taiwan. Kina har systematisk gennem flere år vundet et stigende antal afrikanske stater over på

sin side, og kan, på nær en håndfuld stater, samle et helt kontinent til støtte for egne synspunkter. Kina synes altså at bruge det etablerede internationale system som et led i sin egen overordnede strategi.

Det sino-afrikanske forhold har udviklet sig i en grad, der tydeligt viser, at Afrika er gået fra at være et kontinent med en række stater, der generelt set var på ideologisk linje med Kina til i dag at udgøre en vigtig kilde af naturressourcer. Dette underbygges især af det faktum, at Kinas import af især olie, men også andre væsentligt naturressourcer, er steget enormt gennem de sidste 10 år. Kina har ikke været selvforsynende af olie siden starten af 1990'erne, og importerer i dag ca. 30 % af deres olie fra Kina.

Når man sammenholder denne kolossale stigning i Kinas olieimport fra de afrikanske stater med de kæmpe investeringer Kina de seneste år har foretaget i oliesektoren i forskellige afrikanske stater, ses en tydelig sammenhæng, og det konkluderes umiddelbart, at en væsentlig del af baggrunden for Kinas økonomiske satsning på Afrika skal findes i Kinas behov for ressourcer fra Afrika.

At der er tale om en bevidst satsning fra kinesisk side underbygges desuden af det forhold, at Kina har etableret en omfattende organisering af deres bestræbelser på at implementere deres Afrika policy. De store firmaer, der investerer i Afrika er enten ejet af den kinesiske stat eller under direkte kontrol af staten, hvilket giver de kinesiske magthavere kontrol over hvorledes den kinesiske kapital skal investeres.

Kina sikrer sig politisk magt via sit engagement i Afrika. Det kan konkluderes på baggrund af Kinas satsning i bl.a. FOCAC, der er et politisk forum mellem bl.a. kinesiske og afrikanske statsledere. Der ses en sammenhæng mellem de kinesiske løfter og initiativer og den støtte Kina får i diverse politiske fora. De konkrete sager i forhold til menneskerettigheder og forholdet omkring anerkendelse af Taiwan er eksempler herpå. Kina synes ligeledes at have gode muligheder for at kunne samle en lang række støtter i fx FNs generalforsamling i kraft af de afrikanske støtter. Også her ses en sammenhæng med Kinas store engagement i Afrika.

For Kinas vedkommende er Afrika et spørgsmål om egen evne til at fortsætte den eksplosive vækst. Med en årlig vækstrate på 10 % gennem tre årtier vil Kina kunne overhale USA indenfor en række områder i løbet af de næste årtier. Kina er ikke længere selvforsynende i forhold til olie og vigtige mineraler, og er i stigende grad afhængig af Afrikas ressourcer. Naturligvis er engagementet i Afrika også en naturlig konsekvens af Kinas generelle udadrettede åbning, men med den hastighed engagementet i Afrika er vokset, kan det konkluderes, at Afrika har en markant større betydning for Kina end Kinas Afrika Policy umiddelbart antyder.

Motivet for både Kina og Afrika er således selvhjælp og underbygger argumentet om, at staterne udelukkende handler til deres egen fordel, hvilket desuden er i tråd med realisms grundlæggende antagelse

Et eksempel herpå er Kinas forhold til Sudan. Kina har betalt dyrt for deres adgang til ressourcer, hvilket synes at grænse til bestikkelse og direkte betaling til gengæld for levering

af en række fordele. Ved nærmest offentligt at give sin støtte til stater som fx Sudan har Kina demonstreret hvorledes denne betaling kan tage form især fordi Kina i kraft af sin position som permanent medlem af FNs Sikkerhedsråd, har mulighed for at kontrollere hvorvidt verdenssamfundet skal iværksætte sanktioner mod denne type stat.

Set i forhold til det valgte teoretiske perspektiv kan det derfor konkluderes, at Kina vedligeholder og udbygger sin position som stormagt ved at tilegne sig politisk magt, og væsentlige ressourcer via strategiske investeringer. Dette er i tråd med operationaliseringen af teorien, hvor netop disse områder valgtes som de tre uafhængige variable. Der ses altså en bevidst kinesisk strategisk satsning, som vil styrke Kinas position som stormagt og som er i overensstemmelse med Mearsheimers teori om, at stormagter vil søge at styrke sin position og til stadighed vil stræbe efter hegemoni.

Det kan derfor samlet set konkluderes, at Afrika har fået stor betydning for Kinas status og udvikling som stormagt, idet Afrika bruges som led i en større national kinesisk strategi, med henblik på at kunne sikre den kinesiske vækst og den kinesiske indflydelse på den internationale arena.

7 PERSPEKTIVERING.

7.1 Formål.

Formålet med dette afsluttende kapitel er at vurdere Afrikas fremadrettede betydning for Kina og forhold der kan få central betydning for Kinas evne til forsat at udbygge sin magt og position.

Konklusionen sammenfatter generelt set konklusioner vedrørende Kinas behov for resourcer og Kinas investeringer i Afrika, hvorfor perspektiveringen kun vil være opdelt i en perspektivering af ressourceområdet og det politiske område.

7.2 Ressourcespørgsmålet.

Ressourcer, og i særdeleshed olie, bliver på verdensplan mere og mere efterspurgt. Spørgsmålet om hvordan staterne skaffer disse ressourcer vil i forlængelse heraf være af særdeles væsentlig betydning for stormagterne. Der er derfor grund til at forvente, at netop tilvejebringelse af ressourcer vil være en central del af staternes udenrigspolitik. Ressourcer er ifølge neorealismen og den offensive realisme en af måleparametrene, når man skal sammenligne staters magt, og er i virkeligheden kilden til nogle af de andre parametre som økonomi, militær magt og sågar befolkningsstørrelse.

Som tidligere konkluderet er dette spørgsmål allerede en integreret del af Kinas "Grand Strategy", men spørgsmålet er om Kina er i stand til på sigt at imødekomme denne efterspørgsel, og hvad dette "ressource kapløb" vil få af betydning på den lange bane. Forbruget stiger med en vækstrate der ikke umiddelbart ser ud til at "knække" idet antallet af købedygtige forbrugere stiger. Konsekvensen af evt. utilstrækkelige ressourcer må derfor forudses at kunne få ret store konsekvenser for Kina, da det vil kunne føre til store interne kriser.

Med Kinas kraftigt forøgede interesse i Afrika kan kimen til et kapløb være sået her. Kina er nemlig langt fra den eneste fremmede aktør på det afrikanske kontinent, og kineserne må forvente at blive udfordret. Med en eksempelvis forøget amerikansk tilstedeværelse og Indiens eventuelle tiltagende involvering i Afrika, kan nogle af fremtidens store konflikter ligge og ulme netop her. Historien har vist, at krige også føres på baggrund af kamp for ressourcer, og som Senator Joseph Lieberman sagde i det amerikanske senat i 2005, findes den største kilde til friktion mellem USA og Kina i deres globale kamp for olie¹⁹⁵.

Afslutningsvist vurderes den igangværende globale økonomiske krise vil kunne få tiltagende betydning for Kinas evne til at skaffe nok ressourcer til at holde væksten i landet ved lige, hvilket vurderes at kunne få konsekvenser for Kinas færden i Afrika.

7.3 Politiske perspektiver.

På den politiske front kan Kinas adfærd i Afrika få stor betydning. En for grov udnyttelse af kontinentet vil kunne medføre flere lokale konflikter og vil øge presset på Kina for at fremme god opførsel. Forskellen mellem de elitære magthavere i de afrikanske stater og deres

¹⁹⁵ http://www.cfr.org/publication/9335/chinaus_energy_policies.html

befolkninger risikerer, om muligt at blive endnu større, hvilket kan tiltrække sig verdenssamfundets opmærksomhed. Hvorvidt Kina på lang sigt vil være i stand til at holde "vesten" væk med ikke-indblandings principper og suverænitets betragtninger vil være et essentielt spørgsmål.

At Kina offentligt har udtrykt sin støtte til nationer som fx Sudan kan medføre internationalt pres i forhold til overholdelse af menneskerettigheder, og vil på sigt kunne skabe troværdighedsproblemer for Kina, der jo er permanent medlem af FNs sikkerhedsråd.

8 BIBLIOGRAFI.

Der er i specialet anvendt følgende kilder:

Bøger:

- Alden, Chris (2007): China in Africa, New York, Palgrave MacMillan, ISBN: 978-1-84277-864-7.
- Alden, Chris et al (2008): China Returns to Africa, New York, Columbia University Press, ISBN: 978-0-231-70098-6.
- Broadman, Harry G.(2007): Africa´s Silk Road, Washington, The World Bank, ISBN: 8213-6835-4.
- Kitissou, Marcel (2007): Africa in China´s Global Strategy, First edition, Adonis& Abbey, ISBN: 9781905068548.
- Kurlantzick, Joshua (2007): Charm Offensive, New Haven, Yale University, ISBN: 978-0-300-11703-5.
- Mearsheimer, John J (2001): The tragedy of great power politics, first edition, New York, W.W. Norton & Company, ISBN: 0-393-02025-8.
- Skak, Mette et al (1998): Teorier om international politik, København, 2. oplag, DUPI, ISBN: 87-90681-09-6.
- Taylor, Ian (2006): China and Africa, Engagement and compromise, First Edition, New York, Routledge, ISBN: 978-0-415-39740-7.
- Waltz, Kenneth (1979), Theory of International Politics, First edition, McGraw-Hill, ISBN: 0-07-554852-6.
- Wæver, Ole (1992): Introduktion til studiet af international politik, København, Det samfundsvidenskabelige Fakultets ReproCenter, ISBN: 87-87749-46-7.

Artikler

- Behrndt-Eriksen, Tanja K, Kina i Afrika – Ressourcer og politisk magt, Udenrigs 2008/2.
- Barse, Christian et al, Riget i midten af Darfur konflikten – Den nye verden, tidsskrift for internationale studier 2007/4
- Bates Gill et al, Assessing China´s Growing Influence in Africa, China Security, Vol 3 No 3, Summer 2007, World Security Institute.
- Brown, Lester R.: Earth Policy Institute, February 16 2005-1,,: China replacing The United States as world´s leading consumer.
- Center of China´s Transnational Relations, Working Paper no. 12 (2006), Barry V. Sautman, Friends and Interests: China´s distinctive links with Africa.
- China Security, Vol. 3 No. 3 Summer 2007, Wenping, He - The Balancing act of China´s African policy.
- Davies, Dr. Martyn et al: Centre for Chinese studies, China Monitor Volume 13, issue 2/spring 2006.
- DIIS Brief November 2007: Kina i international politik – Vestlige dilemmaer.
- Economy, Elisabeth C: China in Africa, implications for US policy.

- Earth policu institute, February 2005-1: China replacing The United States as world's leading consumer.
- Foreign Policy Center: The Beijing Consensus (2004).
- Holz, Carsten A.: China's economic growth 1978-2025.
- Hurst, Cindy: The Institute for the Analysis of Global Security, China's oil rush in Africa
- International Affairs 82: 5, 2006
- Naidu, Sanisha and Edinger, Hannah: 2006 Forum on China—Africa Co-operation: A View from Africa, SA Yearbook of International Affairs, 2006,7.
- National Bureau of Asian Research: NBR Analysis, Volume 17, no. 3, September 2006.
- OECD Investment Policy Reviews: China 2008.
- Politica, Volume 34, nummer 4.
- Rothman, Andy: CLSA Report by, China eats the world, Sustainability of the dragon's appetite for commodities.
- Sørensen, Camilla T.N., Kina, en ansvarlig stormagt – Ræson 2007/2
- Taylor, Ian: China's oil diplomacy in Africa.
- The Washington Quarterly, Summer 2007: The Tenuous hold of China Inc. in Africa, Bates Gill and James Reilly.
- World Institute for development Economics Research: research paper No. 2008/02.

Internetsider

- African Growth and Opportunity Act.
http://www.agoa.gov/agoa_legislation/agoa_legislation.html
- Africa-Union.org: <http://www.africa-union.org/root/au/memberstates/map.htm>
- Asian Times: http://www.atimes.com/atimes/China_Business/GJ12Cb01.html
- Babylon Translation: <http://woerterbuch.babylon.com/stormagt>
- Center for International Development af Harvard University:
<http://www.cid.harvard.edu/cidtrade/issues/washington.html>
- CIA World Factbook, China: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>
- China's African Policy - <http://www.fmprc.gov.cn/eng/zxxx/t230615.htm>
- China Country analysis brief: www.eia.dov.gov
- Chinese Government's Official Web Portal:
http://www.gov.cn/misc/2006-11/03/content_431620.htm
- Chinese National Offshore Oil Corp.: <http://www.cnooc.com.cn/yyww/>
- Chinese National Petroleum Corporation: <http://www.cnpc.com.cn/eng/>
- China.org: <http://www.china.org.cn/english/features/investment/36733.htm>
- Council on foreign relations: <http://www.cfr.org/publication/8436>
- Council on foreign relations:
http://www.cfr.org/publication/9335/chinaus_energy_policies.html
- Council on Foreign Relations, Backgrounder China, Africa and oil, 6. juni 2008
<http://www.cfr.org/publication/9557/>
- Council on foreign relations, Is Chinese investment good for Africa (2007)
http://www.cfr.org/publication/12622/is_chinese_investment_good_for_africa.html
- Countries of the World: <http://www.infoplease.com/countries.html>

- David H. Shinn, Africa Policy Forum, Africa, China, The United States and oil
<http://forums.csis.org/africa/?p=34>
- Encyclopædia Britannica: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/7924/Africa>
- Essays.se: <http://www.essays.se/essay/e6335619d6/>
- EU: Everything but armes
<http://www.crn.org/documents/studies/Everything%20but%20Arms%20study.pdf>
- Financial Times:
http://www.ft.com/cms/s/0/b6d778f6-d541-11da-93bc-0000779e2340.html?nclick_check=1
- FOCAC hjemmeside: http://english.focacsummit.org/2006-11/05/content_5166.htm
- Granite Studio:
<http://granitestudio.org/2007/02/03/the-new-chinese-colonialism-ales-from-zambias-chambishi-copper-mine/>
- Herald Tribune: <http://www.iht.com/articles/2006/08/18/news/africa.php?page=1>
- International Market News: <http://info.hktdc.com/imn/06032804/investment037.htm>
- Is China's FDI Coming at the Expense of Other Countries:
http://www.econ.berkeley.edu/~eichengr/research/chinese_fdi14apr29-05.pdf
- Leksikon.org: <http://www.leksikon.org/art.php?n=3267>
- Nomadic Republic, November 2004:
http://twcnomad.blogspot.com/2004_11_01_archive.html
- Office of The High Commissioner for Human Rights:
<http://www.unhcr.ch/html/menu2/2/chrmem.htm>
- Sinopec.com: <http://english.sinopec.com/index.shtml>
- U-landsnyt.dk: <http://www.ulandsnyt.dk/indhold.asp?ID=9171&mode=Nyhed>
- UN List of least developed countries: <http://www.un.org/special-rep/ohrls/lcd/list.htm>
- Universal Currency Converter: <http://www.xe.com/ucc/convert.cgi>
- World Reach, Exploring Africa:
http://exploringafrica.matrix.msu.edu/teachers/curriculum/m6/natural_resources.html
- Yahoo.com: <http://answers.yahoo.com/question/index?qid=20060628040955AAAn6TMu>
- Yutopian.net: <http://www.yutopian.net/history/ming.html>